

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona
Egy hónap 2 korona

VIDEKEN:
Egy évre 28 korona
Egy hónap 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
6-hasábos petit sor egyszer 20 Hl.
minden következőnél 15 Hlér.

Nyitási díj 40 Hlér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 557.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1902.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
Stauber József.

Szombat, szeptember 20.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vesztelők: Arad Kossuth-ünnep.
- Az aradi árvaház nevelőjei.
- A Kossuth-mauzóleum alapkö-letétele.
- A belga királyné meghalt.
- Az új-aradi esperes a Kossuth-ünnep ellen.
- A világ sajtója a Kossuth-évfordulóról.
- Tárcák: Kossuth-adomák.
- Csarnok: Jegyzetek az aradi vár ostromá-
ról. Írta: Galsai Kovách Ernő.

Arad Kossuth-ünnep.

Arad, szeptember 19.

Lefolyásában impozáns, hangulatában méltóságos volt az ünnepély, melyet Kossuth születésének századik évfordulójára rendezett Arad polgársága.

Ünnepi színt öltött a város, és áhitat ült a szíveken, mint ahogy megszállja egy tisztult, szent érzés a lelkeket, mikor kitárulnak a szentegyház ajtai, és Isten nagysága előtt borulnak le a hívők.

A mai nap nem egy párté volt; a mai ünnep a magyar nemzeti érzés manifestációja volt Aradon.

Odafenn az ország szívében, sajnos, nem tudott lezajlani a nevezetes évforduló disszonancia nélkül. Az ország legelső törvényhatóságán érthetetlen opportunizmus vett erőt, s félt egy diszközgyűlés erejéig megtisztelni Kossuth Lajos emlékét. Az ünnep előestéjén pedig, amikor fényárban uszott egy ország, s örömtűzek égtek a Kárpátoktól az Adriáig: odafenn az ország szívében hétköznapi

sötétség néhezdedett egy városra, mintha csak szimbolizálni akarta volna azoknak az uraknak a lelkületét, akik a magyar nemzet önértékét áruba bocsátják egy bécsi kézsorításért.

Aradon szívből, lélekben egy volt ma a magyar.

A pártok között leomlottak a válaszfalak, s áldozni járt az emlékezés oltárához mindenki, talán azért, hogy segítségére legyen a történelemnek, mely Kossuth nagyságáról szólva, azzal fogja bezárni a magyar hőskorszakról szóló fejezetet, hogy a nemzet lerótt tartozását Kossuth Lajos iránt.

Az Aradon lefolyt ünnepségekről a következő részletes tudósításokkal számolunk be:

A gyülekezés.

A városháza előtt vert, zöld koszorúkkal, háromszínű zászlókkal, virágokkal ékes sátor-templom fél kilenc óra felé kezdett népesülni. Elsőkül a rendező bizottság három tagja: a fekete magyarba öltözött *Sarlet* Domokos főkapitány, meg *Tedeschi* Viktor és *Vizer* Lajos voltak ott, aggódó szemmel tekintve körül: nem mulasztottak el semmit, a mi a rendhez, díszhez tartozott volna?

Nem volt hiba semmiben se az ünnepnek Rendben, lelkesültségben, díszben egyformán becsületére vált a városnak.

Felharsant a *tüzoltó zenekar* muzsikája, s a tüzes taktusok mellett a városház elé vonult maga az önkéntes tüzoltó-egyesület.

Azután sorakoztak, a sátortemplom padjai

mögé: Kossuth katonái, az *aradi 1848-49-es honvédegyesület* tagjai, a szabadságharcbeli lebogóval. Ettől kezdve pár perc alatt egész zászlótábor gyülekezett a városház-térre: az *iparosok*, az egyes szakmákat jelző nemzetiszínű zászlóval, az iskolák, a betegsegélyző-egyesületek, az asztaltársaságok, s a dalkörök, az előre megállapított sorrendben.

Szíves üdvözlések fogadták a diszisztentis tisztelet papját: *Frint* Lajos ág. ev. lelkész, a ki *Liffa* János szemlaki ág. ev. lelkész kíséretében jött. Azután jöttek a többi hitfelekezetek papjai közül: *Csák* Cirják dr. minorita rendfőnök, magyaros tollas főveggel, a reverendája fölött fekete attilával. Az aradi rendház több tagja jött vele; utána *Csécsei* Imre ev. ref. lelkész.

A gyülekező közönség soraiban egymásután következtek a testületek és hatóságok küldöttségei: *Aradvármegye* küldöttsége, *aradvidéki tanító-egyesület* *Kovács* Vince vezetésével, az aradi törvényszék *Fábián* Lajos dr. kir. ítélőtáblai bíró, az aradi kir. ügyészség *Meszlányi* Antal dr. kir. ügyész, az aradi kir. járásbíró *Kugler* István kir. ítélőtáblai bíró vezetésével, az *arad csanádi egyesült vasutak* küldöttsége *Szathmáry* János főfelügyelő és *Hegedüs* László főmérnök, az aradi Máv. üzletvezetőség *Korbuly* József és *Fetter* Géza felügyelők, az aradi kir. pénzügyigazgatóság tisztikara, az aradi ipartestület *Berán* Antal elnök, az aradi kir. tanfelügyelőség *Varjassy* Árpád kir. tanfelügyelő, az aradi ügyvédi kamara *Szalay* Károly elnök, az aradi Lloyd-társulat *Bing* Vilmos elnök, az aradi középiskolák tanári kara az igazgatók vezetésével, az aradi *Kossuth-asztaltársaság* *Nagy*

TARCA

Kossuth-adomák.

Egy pesti megyegyűlésen marasztalták a nemes urak *Seéchenyit*, — aki hazafelé készülődött — hogy még *Nagy Pál* is akar neki feladni.

— Kossuthot hallgattam, — viszonzá a gróf — fagyalt után nem eszem pacalt.

Windischrácz Alfréd herceg a negyvenes években megvette Felső-Magyarországon a *Matesinck* család birtokát. Metternich, aki előtt valaki említé, mennyire szereti *Windischrácz* a magyarokat, gunyosan jegyzé meg:

— Ime! ismét egy ellenzékivel több, aki a Kossuth-zászló alá sorakozik.

1848-ban furcsán teljesült e jóslat.

Pestmegye ama közgyűlésén történt, melyen *István főherceg* először szerepelt nyilvánosan.

Széchenyi és *Batthyány* Lajos együtt mentek a gyűlésre s előbbieket épp úgy, mint *Kossuth*, pantallókban jelentek meg.

— Hála isten, — mond *Széchenyi* — pantalló tekintetében legalább megegyezünk *Kossuth*tal.

— Most már legalább te sem mondhatod, viszonzá *Batthyány*, hogy: *Kossuth* egy sansculotte.

1848. szept. havában seregeink *Schwechat* alatt tanyáztak. *Kossuth* egyszerre csak a sergnél termett.

Másnap reggel egy veterán *Württemberg*-huszár káplár e szavakkal állt elébe:

— Hoztam uram németet, — s a huszár diadallal mutat a mellette lovagió felfegyverezett vasas német tisztre, kit az előrsőn fogott el.

Kossuth elbeszélte magának az elfogadás történetét, s a fogolyért 10, a loért pedig 100 pengő forintot ajándékozott a vitéznek.

A huszár megpödrvén hosszú, őszbevegyült bajusszát, álmélkodást mutató arccal e szavakra fakadt:

— A ló megér ugyan száz pengőt, de a német Isten ugyse nem éri meg a tizet!

A nép 1848-ban már minden magyar katonát *Kossuth*-katonájának tartott s azt hitte, hogy az egész hadsereg *Kossuth* Lajosé, és a ruhát, fegyvert saját erszényéből állítja ki; azt hitte, hogy az egész ország *Kossuth*é. Ez onnan magyarázható, mert a nép sokkal többet hallotta említeni a *Kossuth* nevet, mint a királyét.

Mily általános tisztelet tárgya volt *Kossuth* apánk, kiténik az alábbiakból:

Zemplén megye egyik községe lefestette *Kossuth*ot s az előjárók különösen meghagyták a festőknek, hogy fejét, környező dicsfénnyel fesse le, mi valóban megtörténvén, a képet az oltár fölé akasztották.

Nem utolsó példáját adta rajongásának az

a nógrádmegyeli paraszt asszony sem, ki meglátván *Kossuth* arcképét, földre borult s második üdvözítőt szemlélvén benne, több ideig imádkozott a kép előtt.

Vagy pedig a vén huszár a szabadságharc után:

— Nekem nem parancsol senki, mert én három császárt szolgáltam: *Ferenc* császárt, *Ferdinánd* császárt, meg *Kossuth* császárt.

Debrecenben történt 1849. télén. *Kossuth* a miniszteri tanácsból ment haza, midőn egy ház előtt didergő honvéd őrt lát.

— Te fázo! — kérdé tőle.

— Oh nagyon. Már négy óra vagyok itt s még nem váltottak fel.

— S hány órát kellene itt állanod?

— Csak egyet.

— Felváltlak én.

— Uram ez nem lehet. Főbe lőnek.

— Mitől se tarts. Add át fegyveredet s fővegedet s az enyémmel menj a napos tiszthez.

— Azt nem tehetem uram, én becsületes katona vagyok.

— De én parancsolom.

S átvette a honvédtől a puskát és csákót, a sajátját pedig a honvéd fejére tette.

A katona a vártára érvén, a napos tiszt bámulva rivált rá:

— Fickó, hogy merted helyedet elhagyni?

— Főiváltottak!

— Megörültél? Ki váltott fel?

— Nem ösmerem. Valami nagy ur lehet, mert ugyancsak parancsolt.

Kálmán elnök, a magyarországi munkás rok-
kant- és nyugdíjgyesület aradi fiókja *Wallfisch*
Károly elnök, az aradi Kossuth Lajos betegse-
gélyező és temetkezési egyesület *Klein Ignác*
elnök, az Aradi kereskedelmi testület, az aradi
Kereskedők Köre, és a többi egyesületek kép-
viselői, a kik lassankint egy tömeggé vegyül-
tek a közönséggel.

Kilenc órakor érkezett, festői diszmagyar-
ban, ezüst sujtásos huszárok által követve *Ur-
bán Iván* főispán.

A sátor belsejét élénken tarkították a te-
kete és a színekben pompázó diszmagyar-ru-
hák. A főispánon kívül diszmagyarban voltak:
Institúris Kálmán polgármester, *Sarlot Domokos*
főkapitány, *Andrényi Károly*, *Kristyóry János*
kereskedelmi és iparkamarai elnök, *Deutsch*
Bernát, az aradi zsidóhitközség elnöke, *Keresz-
tes Gyula dr.* megyei főügyész, *Boros Iván* me-
gyei t. főjegyző, *Baross Ferenc dr.* aradi járási
főszolgabíró, *Darányi János* megyei aljegyző,
Berán Antal ipartestületi elnök, *Nagy Sándor*
dr., *Edvi-Ilés László* és még számosan.

— Kitalnék egy kis millenáris diszmenetre
a diszmagyarokból! — jegyezte meg valaki.

A nemzeti diszt viselők mellett szerényen
huzódtak meg a fekete polgári kabátot vise-
lők: a városi törvényhatóság tagjai. Hanem a
legtöbbjének a gomblyukában volt a Kossuth-
arcképével ellátott háromszínű jelvény, vagy
egy kis nemzeti színű szalag.

Hölgyek is élénken csoportosultak a sá-
torba. Aki annak legbelsejéről tekintett ki, a
városháztér másik végeig, s azontul is, az *An-
drássy-tér* és a *József főherceg-ut* felé, nem lá-
tott mást, mint hatalmas, folyton nyüzsgő em-
beráradatot. Mint hosszú, egyenes sáv látszott
meg benne a sorfal, amelyben az elemi és a
polgári iskolás fiúk álltak. A rendre *Berecz*
Ferenc alkapitány vezetésével a rendőrtiszt-
kar összes tagjai, több melléjük beosztott vá-
rosi tisztviselővel ügyeltek.

Istenítisztelet.

A disz-istenítiszteletet az *aradi állami ta-
nitóképző* ifjúságának éneke nyitotta meg, a
melyet *Zoltai Mátyás* tanár dirigált.

Majd *Frint Lajos* ág. ev. lelkész fellépett
a virágkoszorúkkal övezett szószékre és el-
mondta beszédét. Mély hatást keltő beszéd

o't, amelyben bensőséggel párosult a hazafias
érzés a vallásossággal. A beszéd így szól:

Szeretett testvéreim az Urban!

Kedves polgártársaim!

Mindenütt e hazában ünnepet ül a magyar
nép. Minden templomban megszólalnak a ha-
rangok, hogy egyesítsék az egy szent eszmétől
áthatott nemzetek fiait; — s a hol nem fér-
nek az Istennek házába, ott Istennek szabad
ege azon templom, a melyben a népnek ki-
csinyje és nagyja, urai és szolgálói összesereglen-
nek, hogy megemlékezzenek az Istennek mér-
hetetlen nagy kegyelméről, aki száz év előtt
támasztott egy fenséges elméjű, párcatlan követ-
kezetességű, lánglelkű hazafit, *Kossuth Lajost*,
— összejöjjenek, hogy ezen férfiu áldásos al-
kotásain lelkesedjenek és erőt merítsenek azok
továbbfejlesztésére és megszilárdítására.

És vajjon mi végből jöttünk mi össze? Ime,
eljöttek ide vihartépte zászló alatt roskatag,
reszkető tagokkal, tar fejjel egy hősi kornak
még megmaradt kedves, de kevés számú tag-
jai; el a hatóságok és testületek elői, — a tu-
ludomány és népnevelés, az ipar és kereske-
delem képviselői, a nagyok és kicsinyek, — el-
jöttek, mert egy érzemény, a hálának és el-
ismerésnek szent érzete hajtotta az iránt, a kit
az isteni gondviselés e drága honnak aposto-
lává, felszabadítójává s örök időkre példányké-
pévé tett.

És Pál apostol is, amiképen felszólítja az
ő híveit, úgy hív fel bennünket is, akik *Kos-
suth Lajos* születésének 100 dik évfordulóján
összejöttünk: „Megemlékeztek a ti előttek
járókról, akik néktek szólták az Istennek be-
szédét; kiknek kövessétek hitüket, meggon-
dolván, minémü vége volt az ő életöknek.”

Tehát megemlékeztek a ti tanítóitokról,
mestereitokről, akik egy ellenséges világgal
szembe szállva, hirdetik az Istennek nagysá-
gos dolgait; kik a véka alá rejtett gyertyát,
az evangélium igazságát az oltárra helyezik,
hogy világoljon mindenkinek, a kik a házban
vagyunk; hogy Urukkal együtt hirdessék: „tü-
zet bocsátok e földre, s bár már meggyu-
ladna!”

Megemlékeztek tehát a ti előttek já-
rókról, apostolokról és atyáktokról, *Kossuth*
Lajosról, ki Isten küldöttjeként jelent meg köz-
tetek, hogy hirdesse néktek az Istennek be-
szédét, — megemlékeztek ma, születésének
100-ik évfordulóján.

S nekem, az Urigénytelen szolgájának, ju-
tott a meg nem érdemelt kitüntetés, hogy hir-
dassek, bár gyenge szóval, *Kossuth Lajos* lel-
kének nagyságát, munkájának kiválóságát;
tolmácsoljam az ő elküldetéséért Istennek a mi
hálánkat; és buzdítsak szellemi kincsének be-
fogadására és megőrzésére.

Van-e széles e hazában, — nem, széles e
világon — művelt ember, aki *Kossuth Lajos*
nevét ne ősmerné? Hisz mindenki, akihez a
Kossuth Lajosról szóló hír eljutott, hódolattal
és elismeréssel adózik nevének, emlegeti bá-
mulattal tetteit. Éppen azért nem is szükséges
itt ismertetnem őt, mert míg magyar lesz e
földön, e hazában, nem fog soha megszűnni a
nevéről való megemlékezés.

Kossuth Lajos, születve a szabadság, test-
vériség és egyenlőség titáni harcának korszaká-
ban, — átszenvedve az azok elfojtására tett
hatalmi és zsarnoki intézményeket: annál mé-
lyebben érezte, hogy e nemzetet a méltatlan
járom és rablánc alól fel kell szabadítani.

Mint egykor *Krisztus Urunk* lehajolt a
gyengék és ügyefogyottakhoz, a megvetett és
megkötözöttekhez, hogy azokat szerető szívvel
felemelje s testvéreivé, Isten fiaivá tegye:
az hajolt le *Kossuth Lajos* is az elnyomottak,
az uri önkény alatt nyugó, jog és védelem nél-
küli néphez, s szerető, könyörületes szívből fak-
adó ékesszólásával hirdette a szabadság,
egyenlőség és testvériség *Krisztusi* tanát. Majd
a sajtóban, majd a megye- és az országgyűlés
tanácskozásában követelte a jobbágyságnak
felszabadítását, az egyenlő teherviselést és a
törvény előtti egyenlőséget. S ime, mint a nap-
világ elől az éj sötét szárnyai, úgy tűntek el
előbb egyenként, majd csapatostól a sőétség
gyászos lovagjai. S lett világosság, lett szabad-
ság s a főur megfogva egykori jobbágyságának
kérges tenyerét, önmagától legyőzve mondja,
hogy ezentul együtt fogják munkálni, egyenlő
jogok, egyenlő teherviselés mellett a hazának
javát. S mert a politikai szabadság nem teljes,
há a lelki szabadsággal karöltve nem jár: hir-
dette, követelte, törvénybe iktatta a lelkiismer-
eti, a vallási szabadságot is.

S mint egykor, a mi nagy reformátorunk,
követve *Krisztusnak* amaz utasítását: „Tuda-
kozzátok az írásokat, mert úgy tetszik néktek,
hogy abban örök életetek legyen”, — a nép
kezébe adta a bibliát, hogy maga olvassa s
győződjék meg hitének igaz volta felől, ősmerné
meg magát *Krisztus* magasztos példáját s
azután követte is: úgy *Kossuth Lajos* is kezé-
be adta az emberré lett és törvényhozóvá ké-
pesített nép fiainak a törvénykönyvet, hogy
megőrizze és tovább fejlessze alkotmányát,
hogy ezentul önmaga intezze saját sorsát. Va-
lóban így lett ő az új Magyarországnak, új-
koradalmmal, hanem a törvényhozás rendes ut-
ján és királyi szentesítés mellett.

Egykor a zsidó nép vezére és nevelője a
Nebo hegyéről mutatta csak meg az ígért
földjét, de abba be nem vezethette azt: ámde
Kossuth Lajos a népjog, egyenlőség és testvé-
riség *Krisztusi* törvényeivel üdvös fejlődésünk-

Meglátva a főveget a honvéd fején, kérdé:

— S ez a kalap?

— Ez az övé!

A tiszt eszeveszetten szaladt az őrállomásra
s valóban nem csalódott, mert *Kossuth Lajos*
sétált ott fegyveresen.

Kossuth szigorúan kérdé:

— Ön a napos tiszt?

— Igen uram!

Vegye ezt a puskát. Reggeli nyolc óráig
fog itt őrt állani.

A Hardek-vasasok megszállták *Kecskemé-
tet* s az ezredes — született magyar volt a
mákvirág — beszédet tartott az összecsdült
néphez:

— Mi azért jöttünk, hogy a régi szent
békét helyreállítsuk s hisszük, hogy a magyar
nemzet törvényes királyához hű fog maradni.
Beszédét e szavakkal végzé: Éljen első *Ferenc*
József ausztriai császár, Magyarország királya.

— De már uram — szólal meg közelében
egy *Kecskeméti* atyafi, éljen ám azért *Kossuth*
Lajos is!

1849. januárjában *Windischgätz* volt az ur
Pest-Budán.

A mostani koronaherceg, illetőleg az ak-
kori uri-utcai házak egyikéből kijön egy sze-
reznés és nevetséges pöffeszkedéssel halad a
Tigris vendéglő felé, ahol *Jellasics* volt szállva.

A szereznás egy csomó susztergyerek kö-
vette és pillanatról pillanatra szaporodott kö-
rülötte a tömeg, mely leirhatatlan lelkesedés-

sel, szünet nélkül éljenezte *Jellasics* rabló hor-
vatját.

A szereznás büszkén lenézte az őt éljenző
csoportot s kevélyen járkált, mintha nyársat
nyelt volna.

Az éljenzés folyton pokolibb lön.

A *Tigris* szálloda elé érve, az ottani hor-
vat diszörtség kirohant, megnézni mi zaj és
háboru van az utcán? Amint bajtársuk hátát
meglátták, rögtön meg volt fejtve a talány és
a közönség lelkesedése.

A szereznás hátára ugyanis egy plakát
volt tűzve, melyen a szavak állottak: „Éljen
Kossuth!”

Az osztrákok három izben szállták meg
Kecskeméti s a nép az osztrák katonaságra
ujjal mutatva így szólt:

— Ennyi német egy früstökre is kevés
*Kecskeméti*nek!

Negyedszer *Jellasics* szállta meg 1849.
márc. 20-án 10.000 emberrel és 12 ágyuval.

Ekkor a városba nyomuló horvátok az üve-
ges boltjában levő *Kossuth* arcképét összezu-
ták, mondván:

— No kutya magyar! most kiáltad: „Él-
jen *Kossuth!*” most már megszámlálhatod há-
nyan vagyunk.

— Tudod-e öcsém; kérdé *Hegedüs Antal*,
tinnyei kompossessor *Szokoly Viktor* öcscsét,
tudod-e milyen ember az a *Kossuth*? Ugy-e
nem? No majd én röviden megmagyarázom.
Nincs a világon nemzet, mely gunynevét vi-

selni is dicsőségünknek tartottuk, nagyobb apo-
lógit *Kossuthra* nem mondhatok.

Az 50 es években a magyar embert szél-
tében csak „*Kossuth* kutya” nevezték s
mi ezért nem haragudtunk. Sőt egy duplán
praedicatumos régi nemes atyánkfia egykor
átakarván *Budáról Pestre* a lánchidon menni,
azt kérdi a jegyszédőtől:

— Kell-e a kutyának fizetni, ha át akar
menni?

— Annak nem kell — lön a válasz.

— No hát én „*Kossuth* kutya” vagyok, —
mond a vén kuruc s tovább ment.

Két vén katona beszélgetett a hatvanas
évek végén a korona kávéházban. Egy osztrák
ezredes és egy tíz évet *Olmützben* töltött hu-
szárőrnagy, a ki a szabadságharc előtt osztrák
főhadnagy volt.

— Mondd csak öreg kamarád, — kezdi a
volt szabadságharcost faggatni az osztrák ezre-
des, — igazán olyan ellenállhatatlan bübáj
volt annak a ti *Kossuth*toknak a szónokla-
tában?

— Hát annyit mondok neked öreg, hogyha
csak egyszer is hallotad volna, hihetőleg velem
együtt fürdőztél volna 8—11 esztendeig *Olmützben*.

Turini kis lakában *barracconei* volt házá-
ról diskurálgatott néhány magyarral. *Kossuth*
mosolyogva beszélt el, hogy *barracconei* bizá-
nak erkélyéről oly remek kilátás volt, hogy a mi-

nek, drága hazánk felvirágzásának szilárd alapjait nemcsak megmutatta, hanem azokat kezünkbe adta s azokba be is vezetett. Azért mondhatjuk: bizonyára Istennek beszéde volt az, amidőn a népszabadságért, a jobbágyság felszabadításáért, a politikai és lelkiismereti szabadságért, — amidőn a közteherviselés, a törvény előtti egyenlőség mellett felemelte hatalmas szavát! Méltó tehát, hogy megemlékezzünk ezen mi előttünk járóról!

És mégis, a szent és igaz ügynek látszólag el kellett buknia s az apostolnak az önkéntes számkivetésbe mennie. Megrendültek-e az országot tarló oszlopok és megingott-e a hazának talaja? Hisz úgy remeg és reszket. Elmulik-e az ég és a föld, hogy romjai alá temesse az emberi szív vágyait, legszebb reményeit, legnemesebb alkotásait?

Krisztus felfeszített és vele eltemetve látszott igaz ügye. De feltámadott s ügye diadalra jut s széles e világ vallja: „Nincsen senki-ben másban üdvösség, nem is adatott más név a mely alatt kellene nekünk megtartatnunk.“ S az apostol bátran hirdethette: „A régiak elmultak, ime mindenek megújultak.“ Az ő felvilágosító szava, a mely országról-országra, világrésről-világrésre szállott, nézettek mint tereli hazája felé a közfigyelmet, mint kezd oszladozni a mindent elborító sötétség, mint hódol meg az ő igaz igéi előtt a hatalom s mint kél fel a boldogító nap, a szabadságnak, az alkotmányosságnak napja. A ki idáig elvezérelt bennünket és a kinek láng lelke még mindig vezéresillagunk, nem méltó-e, hogy róla megemlékezzünk születésének 100 ikjévfordulóján és vajon annak, a ki őt adta, a ki őt küldte, a menyéi Atyának, nem illő-e, hogy mi felemelve szívünket kezünket, hálákat adjunk.

Igen, néked mindenható Isten, hálás köszönet, hogy őt nemzetünknek adtad, a mely oly egyedül áll a népek oceanjában és a hatalmasok versenyegése közepette! Köszönjük, hogy midőn az ármány végromlással fenyegette országunkat, Te ismét jobbra fordítottad ügyünket!

Köszönjük, hogy az önvédelmi harc után is megtartottad apostolunkat, hogy ügyünkről az egész világot, amely őt mindenütt bálványozta, felvilágosíthassa; hogy megéihette vívmányainak legalább részben való megvalósulását; hogy neki, ki a hatalom polcáról szegényen tért az önkéntes számkivetésbe, az emberi kor legvégső határáig is adtál még erőt, hogy önmaga kereshesse a hontalanság mindennapi keserű kenyerét!

Köszönjük neked, hogy végső óráit a gyermeki, testvéri és hazafiúi szeretet nyilvánulásai által megaranyoztad és tetemeit a haza földjében, amelyért oly sokat fáradozott, küzdött és szenvedett, engedted nyugodni.

denkit elragadott, — az egy Duka Tivadart kivéve.

— Mikor ugyanis, — kezdé — Duka Tivadar visszatért Indiából, meglátogatott Barracconban. Kivezettem az erkélyre s bizonyos öntelt büszkeséggel kérdém:

— No, tetszik-e önnek ez a szép kilátás?
— Megbocsásson uram, viszonzá Duka Tivadar, de engem ez a kilátás nem hat meg, mert én tizenhét esztendeig éltem Indiában és sokkal nagyobb hegyeket láttam.

Más alkalommal billiárdszobájában társalgott néhány magyarral. A szegedi vész után törtévéns ez, természetes, hogy a Tisza-szabályozás is szóba került.

Kossuth szemben állott a tekeasztallal, megvetve lábait kandallójának, s kezdte apróra felboncolgatni az egész Tisza-szabályozást. Kifejtette hiányait. Kimutatta, hogy lehetetlen a jelenlegi szabályozási rendszer mellett az Alsó-Tiszán annyi viznek lefolyni, amennyi a Felső-Tiszából alá ömlik; végezetül mosolyogva mondá:

— Hja! Ki tehet róla, — kérem szívesen, — ha bizonyos szakértők is csak úgy gondolkoznak, mint az egyszeri baka, aki lent a Duna eredeténél sajkájával betömte a forrást s büszkén mormogta maga elé:

— No, ugyancsak fognak odahaza, Baján csodálkozni, ha egyszerre csak kiszárad a Duna.

Kossuth Lajos emlékének azonban még egygyel tartozunk. „Kövessétek hitőket“, ezt mondja az apostol; — kövessétek példáját a ti mestereteknek, apostolotoknak, ezt mondhatjuk mi is. E kötelezettség várakozik még reánk is. Tettekben kell nyilvánulni az emlékezetnek és halának és nem csupán hangzatos szavakban. „Azon indulat legyen bennetek, amely volt a Jézus Krisztusban.“ Az a szent tűz, a hazaszeretetnek az a szent lángja kebleinkben, amely hevitette Kossuth Lajost, s a mely, mint ő, tenni és áldozni tud.

Az a bon, amely életet és intézményeivel véd és boldogít, ne legyen csak futólagos házunk, amelyben addig tartózkodunk, míg érdekeinket kielégíti, míg fedels ép és falai erősek; hanem akkor is, ha érdekeinkkel szemben áldozatokat követel tőlünk, ha felette vihar tombol, ha ellenségek támadják! Csakis akkor álljuk meg helyünket, tudjuk meg, mit jelent az: „itt élned, haldod kell!“

Ugy tekintünk tehát édes hazánkat és annak alkotmányát, amelyet megőrizni, megvédeni és fejleszteni a mi kötelességünk. E végből terjesszük a műveltséget, mert „elvész a nép, amely tudomány nélkül való,“ — a hazaszeretetet, a nemzeti szellemet, a nemzeti nyelvet, mert: „nyelvében él a nemzet.“ A miképen szent, sérthetetlen mindenkinek hite, úgy legyen szent, sérthetetlen mindenki előtt magyar államiságunk! S jöjjön bármely oldalról a támadás, akár nyílt, akár réjtett eszközökkel, legyen mindig bátorságunk azt visszavenni.

Amiképen Krisztus mondá: „Ahol ketten, vagy hárman az én nevében összejönnek, ott én is ti közöttetek vagyok“, úgy valljuk mi is: ha ketten, vagy hárman abban a szellemben összejövünk, amelyben Kossuth Lajos munkálkodott, akkor ő is közöttünk lesz és közöttünk marad!

Ily megemlékezéssel, hálával és elhatározással ünnepelve Kossuth Lajos születésének századik évfordulóját, szíveinkben állítunk maradó emléket, amely — mint ő nemzetének nagysága előtt — úgy az ő nagy szelleme, lánglelke előtt meghajolva, dicsóiti a magasságban lakó Istent! Amen.

A beszéd végeztével rövid imát mondott Kossuthért, majd az áldás következett.

A tanítóképző ifjúságának hazafias éneke rekesztette be az ünnepi istentiszteletet.

A díszközgyűlés.

Kürtszó jelezte az istentisztelet befejeztét. A közönség hosszú sorban vonult föl a városháza lépcsőin a város közgyűlési termébe.

A nagyterem külső képén is megnyilatkozott az ünnepi szín. Két Kossuth-képe van a díszteremnek: az egyik a kisebb, a szabadságharc idejéből való; a másik már a turini szent őreget ábrázolja, életnagyságban. Ezt Parlághy Vilma festette. Mind a két képnek keretét zöld koszorú vette körül, amelybe nemzetiszínű szalag volt fonva.

A karzat ünnepi hölgyközönsége se maradt el. A tarka toaletteken sűrűn látszott a Kossuth-jelvény.

A két bejárat ajtószármányainál a gazdagon sujtásozott, kardos megyei huszárok álltak.

(A főispán megnyitója.)

Urbán Iván főispánt éljenzés fogadta, a mint az elnöki széket elfoglalta. A következő szavakkal nyitotta meg a közgyűlést:

Tekintetes törvényhatóság! Öröm, meghatottság és büszkeség hatotta által egész lelkemet, a midőn ma Aradnak, a vértanuk városának tekintetes törvényhatósága által a halhatatlan és dicső emlékü Kossuth Lajos, hazánk lángelméjü nagy fiának születése századik évfordulója alkalmából rendezett ünnepség, díszközgyűlés elnöki székét elfoglalom. (Eljenzés.)

Nem tüntetés ez az ünnepség, nem politikai aktus, hanem az igazi tiszta kegyelet legmélyebb, legnemesebb és legmagasztosabb érzelmének megnyilvánulása, mely

érzelem a halhatatlan emlékü nagy hazafi iránt — vallás és nemzetiségi különbség nélkül, — mindannyiunk szívében és kebleiben örökké fog élni.

Hogy ki volt Kossuth Lajos és mit tett ő az országnak, a nemzetnek és a hazában lakó idegen ajku magyar honpolgároknak, azt hiven és a valóságnak megfelelően ecsetelni kizárólag csak a történelem hivatott, de annyit büszkén és felemelt fővel jelenthetek ki ez elnöki székéből, hogy a mi Magyarország lesz és egy magyar ember élni fog, addig Kossuth Lajos neve és emléke halhatatlan marad; neve és emléke előtt soha el nem muló hálás kegyelettel hajlunk meg mindnyájan. (Eljenzés.)

Arad város és vármegye közönsége ily hiven megőrzött kegyelettel gyűlt össze ma e helyen, hogy az ő emlékezetének, szíve legforróbb, legtisztább érzelmével rójjá le a hálaadóját.

S most, a midőn nemzetünk e legkiválóbb fia érdemeinek méltatására e város törvényhatóságának főjegyzőjét felkérem, a mai rendkívüli közgyűlést ezennel megnyitottnak nyilvánítom. (Hosszas éljenzés.)

(A főjegyző beszéde.)

A zöld asztal mellől szólásra emelkedett Kádas Kálmán főjegyző. Ünnepi beszéde körülbelül az első nevezetesebb szónoki szereplése volt, a mely ezután emlékezetes marad. Gyönyörű képek, megkapó történelmi és mitológiai hasonlatok váltakoztak a beszédben, a melyet sűrűen szakított meg az éljenzés.

A beszéd szövege a következő:

Méltóságos főispán ur! Tekintetes törvényhatósági bizottság! Mélyen tisztelt ünneplő közönség! A fantázia sebes szárnya kifárad, a mig egy hosszú élet küzdelmes dicsőségén át abba a kis falusi házba repül vissza, melyben Magyarország nagy fiának bölcsője ringott egy évszázaddal ezelőtt. Egy mítosz köde borong már ennek az életnek a kiinduló pontján is, mely mint egy üstökös alkonyának fényét a jövő századba bocsátja át.

Született a múlt század elején, meghalt a végén. Egy egész évszázadot betöltött fizikai élete, lelke be fog világítani a következő évezredbe. E nemzet legnagyobb fejedelmeinek sorában trónol ő. A múlt évszázad róla veszi nevét. Kossuth Szekuluma lesz az utókor ajakán. Ő hozta át a nemzetet az új fejlődés ígért földjére. Voltak nagyjaink mellette, de egyetlen volt Ő prófétánk között, a ki büvös vészsejével fel tudta, fel merté szabadítani mind ama szunnyadó erőket, melyeknek hatalmas ütközése nélkül ujjaszületés nincsen a nemzet életében.

Mint egy vihar, mint egy orkás, úgy tört ki az Ő szavára a nemzetben rejlő minden hatalom és forrásainak gazdagságát, kimerhetetlenségét megmutatta a világnak. Kossuth Lajos lángoló lelke fejtette merészen a vagy-vagy nagy kérdését és nemzete megvívta hősköteményét. Az önfeláldozó hazaszeretet oly költeménye ez a harc, a rajongásnak, hősiségnek, martýriumnak oly tündöklő sorozata, mely győzött, mikor a kard kiesett kezéből, győzött mikor halva rogyott össze, győzött, mikor löthasztó börtönre vetetett, győzött gyilkos fegyver elé állítva, győzött hőhérok kezére adva. Soha nemesebb példáját a történelem nemezi-sének fel nem jegezték a krónikások. A kiegyezésnek, minden előhaladásunknak, egész mostani életünknek és jövőnknek, a mely felé nézünk és törekszünk, a szabadságharc emberfeletti küzdelme az alapja és háttere, a melytől valósággá válhatott és becseben látható Életerevalóságunknak, életre való képességünknek, az életre való érdemességünknek a tűzpróbája volt az, melyben ellentállhatlanul ő sodort bele, kihívta a Gondviselést, hogy nyilatkozzék rólunk, s mondjon döntő szót a magyar nemzetről: éljen-e vagy haljon.

És a gondviselés szólt, és a magyar él. De aki merész lelkének szárnyaival vitte a nemzetet az isteni próbára, annak életében a lemondás országába, számkivetésbe, hontalanságba

kellott mennie. Kétszer nem kísérhetni meg az eget. És abból az elsőből Ő neki egy betűt, egy jegyet, lehelletet visszavonni nem volt szabad. Annak állania kell, a mint van, mert az nem egy szándék: az egy egész nagy élet tartalma, a gondviselésnek egy conceptiója, a melyet megcsönkítani, a melyet meghazudtolni nem lehet, azon csak megállni lehet élve és holtan, mint egy márvány-szobor, holta után is örök élettel.

Igy lett a történelem kényszeréből, hogy Kossuth Lajos el lett hazája nélkül, a haza Kossuth Lajos nélkül. Mert neki mindörökké annak a fogalomnak kellett maradnia, melyé pályája zenitjén lett s mint ilyen lakozik mindnyájunk szívében, s él és munkál bennünk és a magyar nemzet történelmében.

Minden időnek és minden nemzetnek, a melyben lendület van és energia, ihlet és ábránd, meg van a maga gyűjtő lencséje, a melyet majd Krisztusnak neveznek, majd másnak — Mózesnek, Hannibálnak, Napoleonnak, Gambettának. Nálunk Kossuth Lajosnak nevezték a magyar nemzet lendületének és magasba törni vágyásának ezincarnatióját, a nemzet minden világitó erejének e gyűjtő lencséjét.

Van valami az emberiség összéletében, a mi nem állhat sem az észnek, sem a pillanatnyi belátásnak fegyelmé alatt. Van a nemzetnek életében valami, a min nem fog az akarat, a mi belülről forr elő, a mi felbugyog, miként pezsgőből a gyöngy, s a mi ép oly titokzatos, mint az egyénben az életerő. De általa és rajta áll a nemzet, s mikor kifele tör és pántokat kifeszít, akkor s nemzet életerejére történelmi tényt végzett. A mit Kossuth Lajos megjelenéséeként imád és tisztel a magyar nemzet, az ennek a nemzetnek lendülete, életerejének megnyilatkozása volt; csak ezért, csak a saját nemzete életerejének egy csodálatos mozzanatát imádja és bálványozza benne, s nem a személyét magát, bárha megváltóit az istenek közé emelni csak ősi szent szokása az emberiségnek.

Most, születésének századik évfordulóján, úgy érzem, Kossuth Lajos szelleme frissen, üdén és fiatalon éli örök életét. Az Ő neve és lelke lebeg még abban a levegőben is, mely bennünket akár a szántóföldön, az Isten szabad ege alatt, akár a dolgozószoba és tanulóterem négy fala között, akár a palotában, akár a szalmaviskó födele alatt körülvesz, mert ez a levegő a szabadság levegője, s a mi éltető elem van benne, annak javát is az Ő hatalmas teremő szellemének köszönhetjük. Jött onnan, a honnan az emberi nem megváltói jönni szoktak, a kik nem születtek bihorban és palotában.

A közönséges milliók sorából, egyszerű házból, félreeső vidékről; Nazaretből jött Ő is. És jött azért, hogy megdöntsön egy egész elavult terbes, nyűgös, kínos történelmi korszakot, a feudális rendiség korát, s leszedje nemzete kezéről és lábáról a politikai félrabszolgaság rozsdás bilincseit.

A negyvenes évek küzdelmeinek és alkotásainak nagy képe lebeg szemem előtt. E küzdelemnek nem Ő volt az egyedüli hőse, de a legnagyobb valamennyi között. Az isten kegyelméből politikai hadvezér, a kinek kiemelendő személyét milliók szeme kísérte sejtelemmel, a ki összetudta gyűjteni saját szívében milliók szívének vágyó dobogását, s nagy elméjében milliók tervét és gondolatait, hogy azt mind egyetlen nagy ténybe foglalja össze, s határkövet tegyen abban a múlt és jövő közé, a melyben csak egy számjegy áll, de mindenki megérti, hogy mi van abban? Történelmünknek kevés olyan dátuma van, mint: 1848. Ebben van kifejezve életének egész hatalma és lelkének minden ragyogása.

A miket „in hoc signo“ elvégzett és megalkotott, azok közül a legnagyobbak: A magyar parlamentarizmus. Független és magyar miniszterium. A nemzeti kiváltságok eltörlése. A rendiség megszüntetése. A jobbágyok felszabadítása. A közteherviselés. A sajtószabadság. A jogegyenlőség. Az egykori Magyarország.

Ő is „apja“ az országnak, abban az értelemben, mint Árpád és Szt. István; nagysága kivált az utóbbihoz mérhető. A mint Szt. István bölcs elméje és lángoló szíve hozzákapcsolta a pogány nemzetet Európa keresztény műveltségéhez, úgy kapcsolta hozzá Kossuth lelke az

ujjászületett Európa szabadságához, s állami, jogi, és műveltségi rendszeréhez.

Prometheusz az égből ragadott le egy szikrát az Istenek birtokából, hogy embert alkosson vele az Istenek módjára. S az Istenekkel vívó ember sorsa a kemény szikla lón, a hova leláncolták, hogy a saskeselyű minden nap megszakítsa szíve táját. A mytbikus nemzeti és forradalmi háboru iszonyu katasztrófával végződött. Kossuth Lajos Prometheusz sorsában osztozott. A száműzetés kemény sziklájához maradt leláncolva s a honvágy saskeselyűje neki is minden nap feltépve szíve táját. Egy nagy ember óriási tragikumája ez. És mi mindnyájan tudtuk és tudjuk, hogy a nélkül az égi szikra nélkül, a melyért bűnhődött, s önmagát büntette, nem születhettünk volna újjá sem 1867-ben sem, soha, s hogy az, a mit Ő nekünk ezzel az egy szikrával alkotni tudott, többet ér és állandóbb mind annál, a mit a zadó homlokaf és véges emberi szorgalommal összeróttunk.

Nagy reformátor, nagy forradalmi lángész, hős és vértanu egyszerre, de még ennél is sokkalta több volt. Nagy ember, a kinek életeben a szabadság eszméje tiszta vegyületben olvadt össze a nemzet eszményeivel; a ki, ha hős volt, úgy a nemzeti szabadság hőse vala, s a ki ha forradalmat csinált, az egyszersmind az egész nemzet szabadságharca volt, mint a hogyan 45 évig tartott számkivetése fölött is a nemzetért való szenvedés martirglóriája tűndöklött.

Mielőtt a földre temették, eltemették Őt szívünkbe s onnan semmi hatalom ki nem veszi se nevét, se emlékezetét, se rajongó szeretetét. A legnagyobb fény és legnagyobb árnyék az Ő cselekvő korszakába esett a magyarra. A fényt Ő gyújtotta nekünk, Ő szórta reánk és az árnyékon át is az Ő fényére volt a mi szemünk szögezve esengő reménykedéssel. Az idő átlépett testén, de lelke tovább munkál közöttünk; ki tudja hány nemzedék fogja őt az enyészete követni a nélkül, hogy hozzá hasonló nagyot látnia megadhatná a sorstól!

Teste visszaköltözött a földre, de lelke, szelleme közöttünk él ma is és fog élni, míg egyetlen magyar lesz a földön; az fog bennünket bátorítani, ha csüggedünk, az lesz hitünk, ha kételkedünk, az ad reményt, ha már egy jobb jövőben nem bízunk, s az fogja folyton ápolni, élesíteni szívünkben a legideálisabb érzelmeket, az igaz honszerelmet.

Ne is muljék el egyetlen alkalom, hogy emlékéit fel ne ujjtsuk, s meg ne örökítsük; s miként a hit buzgó apostolait a szentek sorába iktatja az elismerés és vála, úgy iktassuk mi is emlékéit örökre a szívünkbe; emeljünk abban oltárt az Ő emlékezetére s mutassunk be azon áldozatot minél gyakrabban az Ő tiszteletére!

Mi pedig tekintetes törvényhatósági Bizottság! ne hagyjuk e nagy napot nyomtalanul eltűnni; adjunk az Ő elévülhetetlen érdemei feletti elismerésünknek méltó kifejezést, s iktassuk azt örök emlékül a mai összejövetelünkről felveendő jegyzőkönyvbe, hadd lássák és tudják meg utódaink, hogy mindig igaz, hű és hálálatos fiai voltunk és vagyunk e sokat szenvedett hazának és soha sem feledjük koszorus költőnk gyönyörű szavait:

„Hazádnak rendületlenül légy hive oh magyar!“

Hosszas taps, a lelkesedésnek zajos megnyilatkozása volt a beszéd hatásának külső jele.

A törvényhatóság padjaiból szólásra emelkedett.

Kristyóry János: Az ünnep magasztos hangulata, a mely szívünket és lelkünket eltölti, kötelességévé teszi — ugymond — hogy indítvánnyal járuljon a törvényhatósági bizottság elé. Hogy az elhangzott beszédeknek nyoma maradjon, hogy magyar utódaink, számban megsokasodva, tudomány és műveltségben előrehaladva, lássák, miként becsültük mi Kossuth emlékéit, azt indítványozza: a főispán megnyitó beszédét, valamint a gyönyörű és ragasztos emlékbeszédét a város jegyzőkönyvében szószerint megörökítsék. (Élénk helyeslés.)

A főispán ezután határozatban mondotta ki az ünnepi szónok indítványát, hogy Kossuth Lajos érdemeit a város jegyzőkönyvébe foglalja és Kristyóry János előterjesztését is.

Kádas Kálmán főjegyző fölolvasta a diszkyülésről fölvetett jegyzőkönyvet, s ezzel az befejeztetett.

A vértanu-szobornál.

A közgyűlés után megváltozott az ünnepi színhely. A városháza elől a Szabadságtérre vonult a közönség. A maga impozáns voltával megragadóan szép volt ez a felvonulás, amint az óriási embertömeg megmozdult és végigömlött az Andrassy-téren. A hatalmas szélességű tér a városházától a színházig telve volt néppel, mely mind a vértanuk szobra felé igyekezett.

Az ut közepén haladt a hatóságok, testületek, egyesületek menete. Legelől az öreg honvédek vitték zászlójukat, a dicsőséges idő régi emlékéit, melyet hálóba fontak, hogy megvédelmezzék. Ezután következtek a többi küldöttségek. Számos egyesület elhozta zászlóját, melyek élénk színeikkel mutatták merre halad a menet a kavargó sokaság közepette.

A vértanuk szobrához érkeve, elfoglalta a közönség a Szabadságtér, melyet a négy sarkáig teljesen megtöltött. Az ércalakok lábánál feldiszitett emelvény várta az ünnepi szónokot.

Megnyitón az aradi dalegyesület énekelt egy hazafias dalt, mely megkapó részlete volt az ünnepnek. Alig hallottunk még aradi énekkart ilyen összetanultsággal énekelni, mint ezt a szép hangokban bővelkedő egyesületet. A kart Sperber Frigyes zenetanár vezette.

(Müller Károly.)

Az énekszám után Müller Károly lépett az emelvényre, mint Aradváros törvényhatósági bizottságának szónoka.

Mélyen tisztelt ünneplő közönség!

A magyar hazaszeretet, a magyar szabadság, a magyar Geniusz, a magyar nagyság érzéseinek összesége szállja meg ma minden magyar embernek lelkét, hogy ebből az összérzelmekből egy fohász szálljon fel a Gondviseléshez, hálátelt szívvel, hogy egy százzal ezelőtt a legfényesebb napot küldte e nemzetre.

Ma száz éve, hogy megszületett, a ki a magyar államiság élő és fejlődő őseréjét százzal ezelőttől kiemelte és vele megszületett az elv, eszme és hazaszeretet, mely egységes egészszé tette e nemzetet érzelmeiben és törekvéseiben egyaránt. Megszületett a testvériség, egyenlőség és szabadság megalkotója, hogy születésével egy új korszak kezdődjék nemzetünk életében.

A Gondviselés rendelte így hogy e nemzet egy új korszak elé álljon, mely ledönti az ember és ember közötti, születés alkotta, válaszfalakat és törvényt adott e nemzetnek mely vedpajza urnak és parasztnak egyaránt.

Reformátort küldött a Gondviselés, ki az ujjaszületés nagy alkotásait e nemzet életébe be vigye, a nagyreformátor nemzetünk ujjaszületésének nagy apostola megszületett: Kossuth Lajos.

Egy ezredév betöltött története igazolja, hogy voltak e nemzetnek kiváló nagyjai, kik világra szóló hódításokkal nemzetünk létét örökre biztosították, de nemzeti életünket egy új korszak elé Ő vitte, mert Ő alkotta meg a törvényt, mely megteremtette közöttünk az egyenlőséget.

A mint hitünk megváltója szeretetet hirdetett, megnevesítve így a lelkeket, felépít

tette vallásunkat, hirdette hogy a szeretet legyen az ige melyben jövőben haladunk; úgy ő is igeként hirdette nekünk az ő evangéliumát: a szabadság, testvériség és egyenlőséget, hogy az új korszakban erre fektessük nemzeti életünket.

Szabadság, testvériség és egyenlőség, ezt alkotta meg ő, ezt hirdette ez volt az ő parancsolata.

Azért ez az elv, a melyet ő kimondott kötelességgé teszi nekünk, hogy szemébe is nézzünk ez elv minden következményeinek. Nekünk osztályrészünk nemcsak gyönyörködni az ő általa alkotott fényes nap sugaraiban és dicsőíteni annak jótéteményeit, hanem viselni is annak összes következményeit és meggyőzni a kételkedők és kishitűeket is, hogy hitben megerősödve lássák, hogy az ő tanai az egyetlen üdvözítők, melyek e nemzetnek az új ezredévben letét és fennállását biztosítják.

Ő volt, a ki lángoló hazaszeretetével zsiabasztó álmából fel tudta ébreszteni e nemzetet, a ki ékesszólásának hatalmával szabadságot és jogot szerzett a népnek, a kit ezért a nemzet a jog és szabadság örök bajnokává avatott fel; az ő élete története kell azért hogy legyen a mi bibliánk, a mi szent könyvünk.

Ebből a szent könyvből kell, hogy lelkesedést merítsünk és abból kell hogy megtanuljunk: miként kell eszményi célokért küzdeni.

Az ő lelke, az ő gondolata, az ő hazaszeretete kellene, hogy vezesse tetteiben e nemzet minden fiát és akkor teljesedne be az ő jóvendőlése.

De fájdalom, vannak, kik késlekednek és haboznak és az ő általa alkotott és hirdetett evangéliummal szemben új, de hamis evangéliumot hirdetnek, azt hiszik, hogy elhitetni képesek a néppel, evvel a nemzettel, hogy a szabadság napvilágát a hatalom fénye képes elhomályosítani.

Ezekből hiányzik az ő lelke az ő gondolata, az ő hazaszeretete, mert az erőszak durva fegyvere soha sem lesz képes elhomályosítani a szeretet égi fényét és eljövend az idő mikor a nemzet újra öntudatra ébred és lesújt a hamis evangéliumot hirdetőkre és újra követeli a maga igazát, a maga jogait.

Ne féljünk azért attól a kísértettől, a melyet a korszellem az ő apostoli felhívásra végzett ki, meghalt az örökre, hiába ébresztik az új hamis evangéliumot hirdetők, a nép lelkében csak egy evangélium lakik, a melyet ő hirdetett, a testvériség, egyenlőség és szabadság és a kik ez elv ellen merik felemelni szentségtörő kezüket, ledönti a tömeg, mert ha fénytlen hosszú időknél át a született hatalmasok dicsősége, a napnak világítania kell, a szegények, az elhagyottak és a törekvők számára is.

Kiváltságos jogok, te ujabban ismét földi sírodból fel-feljáró kísértet, meghaltál örökre, mert él és élni fog örökre az ő tana, mely megszüntette örökre a társadalom kiváltságos osztályait és bevilágít az éltető napfény a társadalom minden osztályába.

Mert egy nemzet, a mely vérével, munkájával, önfeláldozásával, tart fenn egy országot az maga az ország. Ez a nemzet ünnepe pedig ma, akkor pedig ünnepe ez az ország, mert ebben az új korszakban az államfentartó elem az, a melynek apostola, ma száz éve megszületett.

Ezen állam fentartás teszi kötelességünké, hogy az ő elveit az ő parancsolatát győzelemre juttassuk, mert a mint a Gond-

viselésnek minden küldötte alkotásainak gyümölcsét nem láthatá, úgy ő előtte is el volt zárva az ország, hogy ne láthassa benne tanainak győzelmét. De a mint a szeretet égi fénye bevilágít lelkünkben, hogy hitben erősödjünk, úgy sziveinkbe is mindörökké él az ő tana, mert itt van közöttünk élő lelke, hogy szakadatlanul hirdesse a testvériség, egyenlőség és szabadság tanát.

A hazafiság össze kell azért, hogy forrjon a kegyelettel, a nemzeti közhangulat megtelik Kossuth Lajos emlékezetével és leborul az egész nemzet Kossuth Lajos történelmi nagysága előtt.

Azért ünnepeljünk mi ma mindannyian. Jöjjetek ide ti vének, ti irigyeltek, kik ismertétek őt csodás nagyságában, jöjjetek ide ti férfiak, kik bálványozzátok tanaiban, jöjjetek ide ti gyermekek, — mondjátok el: Mi atyánk, és midőn az imát befejezitek, mondjátok utána: Kossuth Lajos.

Vezérfonákként kössön össze bennünket az új ezredévben a szent eszme: testvériség, egyenlőség és szabadság és szálljon meg minket az ő hite, az ő lelke, az vesessen fel minket a magasba, oda, a hol ő öröklik e nemzet felett, ott kérjünk mi bocsánatot azok részére, a kik őt kishitűleg megtagadták.

Ide lent pedig e szobor talapzatnál, az ő elveinek vértanuinál fogadjuk meg, hogy elvei, tanai, az ő szent emléke, lesz mindenkoron a mi örök világosságunk.

Hosszantartó zugó eljenzés és taps követte a beszédet, mely után az *aradi dalegyesület* éneke jelezte, hogy a szobor előtti ünnepély véget ért.

Az emléktábla előtt.

Hosszu sorokban vonult a menet a Szabadság-térről a Szent László-utca és József főherceg-ut sarkán lévő Fábrián-ház elé, melynek falába elhelyezve áll a Kossuth emléktábla. Ez a tábla azt örökíti meg, hogy 1849. július 17. és 18-án ott, az akkori Csernovits-házban lakott Magyarország kormányzója: Kossuth Lajos.

Hogy a menet ideért, elhelyezkedett a *waggonyári munkások dalárdája és Szilágyi Gyula* karmester vezetése alatt elénekelt a Papp Zoltán szövegére írt *Kossuth himnuszt*.

Majd felállott az emelvényre *Edvi Illés* László és nagy szónoki hatással mondta el ott a következő beszédet:

A monoki szerény hajlékról, melyben az egyszerű zempleni köznemes először látta meg a napvilágot, eddig a házig, a hol a függetlené nyilvánított Magyarország kormányzója utoljára szólott az aradi polgárokhoz, milyen vaktóan fényes, milyen szédítően magas pályafutás!

Es ettől a háztól, ettől a várostól a torinói via dei mille-ig, a hol negyvenkét esztendei hontalanság után fáradtan hunyta le szeméit a kilencvenkét éves aggastyán, milyen verejtékes, milyen töviskoszorus kalváriajárás!

A mig idáig ért, csudákat művelt. Megérezte az alvó nemzet keble dobbanását és szívén hatalmas lelkesedéssel feldobbant a magyar sziv. Kiolvasta a nemzet szeméből annak öntudatlan vágyát és előre ment arra az utra, a mely a vágyak kielégítéséhez vezet. Mint egykor, a szent hajdankor profétája, lángszavakkal hirdette, hogy betelt az idő és szavára egy óriási táborba szállott a nemzet, mely a haza szabadságáért és függetlenségeért úgy harcolt, hogy ég, föld megcsodálták és tapsolva nézte az ámuló világ.

Es akkor jött a magyar szabadság fényes napja elé egy sötét felhő: az orosz beavatkozás. Negyvenezer muszka harcoss lepte el Magyarországot, hogy elnyomja a titáni küzdelmet, hogy megölni segítsen a már-már kivívott függetlenséget. A másfél éves harc szomorú véggel fenyegetett. A kormány és az országgyűlés Szegedre tette át székhelyét és el-

volt határozva a végsőig védelmezni a függetlenség ügyét. Es a szabadság lánglelkű apostola eljött Aradra is, hogy itt is hallassa szavának égi zenéjét, melynek nem állhatott ellen senki; hogy bátorítsa, lelkesítse az itteni jó hazafiakat.

Július 17-én volt, 1849-ben. Arad akkor kétszeres örömben uszott. Egyik oka az örömnök az volt, hogy csak keves nap előtt nyerte vissza az aradi várat a nemzeti hadsereg az ellenségtől s a hős Damjanich parancsnoksága alatt a mi hármass színünk lobogott várunk ormain; a másik nagy ok az, hogy Kossuthot láthatta, őt hallhatta polgárságunk, mely az ő megjelenéséből új erőt merített sok nebez megpróbáltatások súlyos napjai után.

Fényes, ragyogó örömnepély volt az, mely e napon, itt ezen ház előtt lefolyt. A polgárság ezrei vonultak ez ablakok alá tünnető lelkesedéssel, fáklyák fényével, hogy hódolatukat, ragaszkodásukat fejezzék ki a nagy szellem iránt. Es ő beszélt a néphez, melyet szavai mámorossá tettek. Aradon a hazafiság a haza iránti hűséggel ugyanazonos, mondá, s a város népe mint egy ember esküdött, hogy biven kitart a nemzet veszélybe jutott lobogója körül.

Azután kialudtak a fáklyák, elszállott az öröm mámor. A szent ügy elbukott! Es az új nemzeti apostol három héttel később mint hontalan menekülő hagyta el az aradi várat, majd a hazát, hogy azt élve ne lássa viszont soha. Es kezdődött a negyvenkét esztendő golgota-járás Törökországban, Anglián, Amerikán keresztül Olaszországig, a hol mindenütt lemondás nélkül, nem szűnő tevékenységgel dolgozott és küzdött hazája szabadságáért.

Mikor itt állunk e ház előtt, mely ugyszólva utolsó állomása volt a halhatatlan nagy magyar városban, önkéntelenül fel-emeljük gyarló tekintetünket az ő emlékezetéhez s azt kérdezzük, mi volt ő valójában? Egy tündöklő regekep-e, vagy milliók imádása megtévesztően visszaszállva?

Egy nagy eszme volt, melyért népek lángoltak; nagy sziv, mely egy világot rejtett magában; jellem, melyen nem volt a pornak salakja; erő volt, mely szirt gyanánk állott a zugó viharban. Amit alkotott, az egy ezredév alkotása s egy nemzet féltett, drága kincse lett; amit végzett, az egy történelem.

Röjjük le azért dicső emlékezte iránti hála hazafiúi kegyeletünkét ezen a helyen is, melyet az ő léptei avattak fel megszenteltté. Helyezzük el koszorunkat e táblára, mely az ő ittjártát örökíti meg. Es küldjük ég felé áhítatos imánkat:

Magyarok istene, aki kivezettél bennünket őseink honából, aki szabadságért dobogó szívet adtál kebleinkbe, áldd meg a magyar szabadság első legnagyobb apostolának emlékét. Add, hogy az emlék minden időben haza- és szabadságszeretettel termékenyítse meg a késő nemzedékek kebleit! Engedd, hogy az eszme, mit az ő nagy lelke szent magként elvetett s mit annyi köny és annyi vér fűrésztött, győzelemre jusson és független, szabad hazának kék egén ragyogjon örökké fényes nap gyanánt a Kossuth Lajos képe! Áldd meg az ő emlékét és áldj meg bennünket, a kik az emlékhöz mindenkor hűvek leszünk! Ugy legyen!

A beszédet lelkesen megéljenezte a hallgatóság. A waggonyári dalkör elénekelt még a Gaál Ferenc „Sóhajtás” című éneket s evvel a délelőtti ünnepségek sorozata véget ért.

A társas-ebéd.

A városligeti vendéglőben négy sor hosszú asztal felterítve várta Aradnak azt a harmadfélszáz polgárát, a kik a Kossuth-ünnep alkalmából rendezett diszebédre résztvettek.

Délután 2 óra volt, mikor megjelent a terem előcsarnokában *Institóris Kálmán* polgármester. Ekkor már, „fegyverben” állott az a hatalmas zenekar, mely ez alkalommal a négy elsőrendű aradi cigányzenekar tagjaiból állott. Mintegy ötven zenész játszott egyszerre, *Kis Károly, Albert Pétert, Gyurkovits András* és *Kiss Jancsi* primások felváltott vezetése alatt.

Az ebéd menüje ez volt:

Ragu-leves,
Liba-sült,
Borju-vesés,
Sertés-sült,
Turós és káposztás kocka.

A harmadik fogás után felállott *Institóris* Kálmán polgármester, ki az asztal főhelyén foglalt helyet s érces hangon mondta el a következő felkészöntőt:

A nap, mely ezelőtt száz évvel Kossuth Lajos bölcsőjét beragyogta és sugaraival az isteni szikrát lelkébe lehelte, egyben szívébe oltotta azt a leirhatatlan szeretetet, melyet hazája és nemzete iránt érzett. A szikra megérlelte lelkében a legszilárdabb elv büséget és lánggra lobbantotta a legnemesebb eszméket, a szeretet szívéhez ölelte a haza népeinek millióit, hogy megváltóként a szabadság földjére vezesse.

Hálával adózunk a gondviselésnek, hogy a conservatív és liberális elvek miatt folytatott küzdelemben Kossuth Lajost állította a nemzet élére, ki az elalélt és szunnyadó erők felbresztésével Magyarországot a moderna jog és szabadság alapján álló nemzetek sorába emelte.

Látjuk és halljuk e lánglelkű férfit, hogy a szabadságáért minden oldalról megtámadott haza védelmére a legválságosabb időben nemzetünk fiainak száz és száz ezreiben szónoklatának ellenállhatatlan erejével mint ébreszti fel a lángoló hazafiságot és az önfeláldozásig magasult polgári erényt. Elvonul lelki szemünk előtt a korszakot alkotó szabadságharc minden dicsőségével és gyászával és e korszak felett a hajnalcsillag örök fényében tündöklék Kossuth Lajos, ki a letiprott szabadság után újra kezébe ragadja a megtépett zászlót, hogy idegenben a magyar nemzet legszentebb jogainak megvédésére és megismertetésére azt kibontsa.

Kossuth Lajos életének véglegellettig lelkének és elméjének minden erejét a magyar nép helyzetének a szabadság, egyenlőség és testvériség alapján való megjavítására szentelte és mivel minden tettehez szeretetének legtisztább forrásából merítette az erőt, élete szorosán összeforrt a nemzete életével.

Ennek tulajdonítható az, hogy a magyar nép Kossuthot mindig atyjának tekintette a szeretet és bizalom, melyet személye iránt érz. kiirthatatlan szívéből.

A szeretet és bizalom Kossuth Lajos hallhatatlan személye iránt, a nemzet legmélyebb hálájából és kegyeletéből fakadt, s azért midőn az ég áldását kérem emlékére, poharamat emelem a személyét átölelő ezen szeretetnek és bizalomnak örökkévalóságára!

A jelenlevők megélték a felkészöntőt s állva hallgatták azt végig.

Az ebéden a következők vettek részt:

Institóris Kálmán, Reicher Károly, Nagy Kálmán, Posgay Lajos dr., Vizer Péter, Urbányi Béla, Zachariás Géza, Visi Ferenc, Vertán Oszkár dr., Varjassy Lajos, Tagányi István, Kádas Kálmán, Virágh Lajos, Nahtnabel Odön, Stauber József, Balcsó Antal, Darányi János, Hanthó Jenő, Medveczky Lajos, Nagy Sándor dr., Brunhuber József, Bing Vilmos, Sugar Jenő dr., Berger Izidor, Krebsz Géza, Gásza Béla, Kövér Antal, Sternfeld Frigyes, Hajós Arpád, Brück Gyula dr., Schmidt József, Iványi Gyula, Berán Antal, Klein Ignác, Rosmanith Albert, Román Róbert, Görömbey István, Schannen Béla, Prikaszky Sándor, Maresch Gyula, Faragó Béla, Kiss Ferenc, Lamzer János, Kell Lajos, Konsitzky József, Hehs Andor, Scheer János, Torkos István, Lázár Emil, Szathmáry János, Sándor Ede, Gaál Ferenc, Péterfy Antal, Hecht Adolf dr., Schreiber Vilmos dr., Weinberger János, Radó Károly dr., Benedek Arpád, Zima Tibor, Tedeschi Viktor, Illés Zsigmond, Probst Mihály, Mittner József, Zombori Béla, Kertész Miksa dr., Abrai Lajos, Mayer S. A., Müller Gyula, Schick Dávid, Deutsch Bernát, Robitchek Agost dr., Heinrich Sándor, Pichler János, Dávid József, Fejér Gyula, Priegl István dr., Kovács Vince, Gaál Ferenc, Tiszti Lajos, Fetter Géza, Steingaszner Hermann, Chirke Vilmos, Mészáros László, Moll József, Komáromy Elek, Gaskó Béla, Walther Károly, Berzsenyi Béla, Tagányi Gusztáv, Tamastyik János, Ludvig Antal, Embey Iván, Botka István, Blaur Gyula, Virth János, Pogonyi Nándor, Mihályovits Tódor, Kállay Nándor, Szidor János, Bittenbinder Konrád, Ivanovits Antal, Várhol László, Kovács Fe-

renc, Gruber István, Weil Alajos, Panker Viktor, Mihályovits Gyula, Csatlós István, Kadinszky János, Szuppi Lajos, Radocsányi János, Csóthy Nándor, Zajonskovsky János, Barthel Ernő, Bozsik György, Keppich Zsigmond, Fischer Simon, Meer Armin, Schäffer Henrik, Porter Vilmos, Lázár Zoárd dr., Szalay dr., Steiner Ferenc, Mihalik József, ifj. Radocsányi János, Groszmuk Albert, Jovanov Száva, Czukor László, Oravetz Miklós, Keppich Jakab dr., Freud Ignác, Löbl Gyula, Bing Béla, Masánszker Alfréd, Szechenyi Adolf, Sztanity Mátyás, Almási Pál, Bölni Béla, Reiniger A. S., Werner Miksa dr., Spitzer Ignác, Steinhardt Mór, Gebhart István, Eles Armin, Weisz Sándor, Kohn S. N., Funkelstein József, Kneffel Lajos, Steigerwald Alajos, inokai Tóth Lajos, Reinhart Gyula, Assael József, Braun Mór, Honisch István, Ring Géza, Ursz Radó, Szappanos Lajos, Horváth Vilmos, Szalai Arnold dr., Schröder Béla, Sági Henrik, Schön Károly, Szávits Miklós, Kádas Tihamér, Domonkos Lajos, Vaszits György, Edvi-Ilés László, Uray Sándor, Sebesy Ferenc, Solymos, Weisz Dávid, ifj. Péterfy Antal, Boros Béni, Steiner Jakab, Widulovits Izidor, Weinberger János, Weinberger Ferenc, Zimmermann József stb.

Az öreg honvédek a rendező-bizottság ebéddel vendégelte meg. A városligeti vendéglő nagyterme melletti szobában volt nekik terítve s a banket végével *Institóris* Kálmán polgármester átmenvén közéjük, ott felkészöntőt mondott.

Ezalatt a ligetben kezdetét vette a népünnepély, amelyen hat zenekar játszott különböző helyeken. Nagyszámu közönség volt kint a ligetben egész délután. Az ünnepségek nappali részének dus programja evvel ki is volt merítve.

Ünnepi istentiszteletek.

Az aradi ev. református templomban reggel nyolc órakor ünnepi istentisztelet volt, a melyen nagyszámu közönség volt jelen.

Az istentiszteleten *Csécsei* Imre lelkész megkapó, költői szárnyalású beszédet mondott, a melynek egy részét itt közöljük:

Im egy nagy ünnepnapon jöttünk elődbe, szent háza falai közé, nemzetünk megtartó nagy Istene! Elődbe borulunk hálással megemlékező szívvél és lélekkel, hogy adtad nekünk, egy századdal ezelőtt, ama bölcsőben szendergő kisdedit, ki felnövekedvén lett a mi nemzetünk vezérévé, szolgákat szabadító Mózes, dicsőségünkké, legnagyobb magyarrá!

Te hazézád el ő benne adományod örök nagy kincseit: a lángelme világgraszoló erejét, szíve tüzének olthatatlan lobogását pusztuló hazája és némán szenvedő nemzete megmentésére; te adtad neki ajándéku bübajos nyelvnek ékes szótát, melylyel bilincseket tördelt s honvédő harcra hívogatta hazája gyermekeit.

Es a nemzeti nagy pusztulás nyomorusága után, mártírjaink vérenek kiontatása után, te vezérelted a hazátlanul bujdosó vezért, Magyarország számkivetett kormányzóját, te tetted lelkét erőssé annyi nehéz csapás elhordozására s te akartad, kegyelemből, hogy elméjének ragyogása még a távol idegenből is bevilágítson az elhagyatott, az elnyomott szegény sötét hazába.

Midőn hálánkat elrebegjük, megvalljuk előtted, igaz Biránk, bünt büntető Atyánk, hogy nem érdemeltük meg a benne népünknek adott kincseket. Nem tanyázik közöttünk egyetértés szelleme, csak rövid napok és órák megemlékezése hozza egybe olykor a nemzet fiait; pártos visszavonás, rut meghasonlás kísért lépteinkben ma éppen úgy, mint a letűnt időkben. Oh ezért büntetted nemzetünket, oh azért félünk hozzád emelni fel könyörgő szavunkat!

De imé, lelkünk fájo könyeit hullatva, fogadjuk meg előtted, hogy ezután nem térünk le örök igazságod utairól, mert csak veled vagyunk erősek, veled vagyunk bátrak előre törni szent jogaink, szabadságunk védelmében. Nem hagyunk el téged, hogy egymást, mint ugyanezen nemzet és haza gyermekei, megértve, gyámolítva, tegyünk mindent hazánk javára, el nem mulandó dicsőségére!

A beszéd mély hatást tett az istentisztelet áhitatos közönségére.

Az aradi izraelita szinagógában este fél hatkor diszes ünnepi istentisztelet volt. A templom belseje, az oltár gazdagon volt diszítve nemzeti színű drapériákkal. A közönség zsufolásig megtöltötte a templomot. Megjelentek az istentiszteleten a többek között: *Institóris* Kálmán polgármester, *Kádas* Kálmán főjegyző, *Kristyóry* János kereskedelmi és iparkamarai elnök, *Abrai* Lajos felső kereskedelmi iskolai igazgató, *Frint* Lajos ág. ev. lelkész, az aradi zsidóság összes notabilitásai és még számosan.

Bevezetésül a templomi énekar a *Seóratot* énekelte, azután *Kohn* főkantor és a kar *Grüne-weig* Adolf karnagy vezetésével a 118. zsoltár nyomán való dicsőítő imát énekeltek.

Rosenberg Sándor dr. főrabbi mondott hosszabb ünnepi beszédet. Ezsaiás próféta szavából indult ki, a melylyel a messiás eljövetelét jósolta. Majd Mózeshez, a történelem első szabadsághősehez hasonlította Kossuth Lajost: miként — ugymond — Mózesnek ma is egyetlen élő emléke az, hogy igéi, szelleme kitörülhetetlenül a zsidók szívébe van vésve, akként Kossuth Lajos emlékét is minden oszlopnál, minden szobornál maradandóbban őrizi az, hogy a magyar nemzet szívébe zárta őt, s az ő szellemében halad tovább a fejlődés utain.

Végezetül a Himnusz következett, a melyet az egész közönség együtt énekelte a templomi énekkarral.

A Kossuth-asztaltársaság ünnepe.

A Kossuth-kultusz lelkes zászlóvivőinek, az aradi Kossuth-asztaltársaság tagjainak sok jussuk volt ahhoz, hogy védnökük emlékét ünneppel üljék meg. Hogy ebben az ünneplésben mennyi lélek és őszinteség volt, mindenki tudja, ki az asztaltársaság hazafias szellemét ismeri.

Az ünnepély színhelye az asztaltársaság régi székhelye, a *Jó pásztor* vendéglő volt, melynek terraszát és kerthelyiségét a közönség teljesen megtöltötte. Az asztaltársaság tagjain kívül, kik teljes számban jelentek meg, a polgárság minden rétegéből számosan jöttek el. Az ünneplés, melynek emelkedett volt a hangulata, nagyon szépen sikerült.

Bevezetőképen az a Hymnus énekelte el az aradi dalegyesület, mely, mint a délelőtti ünnepségen, most is disszerűen kitett magáért.

Nagy Kálmán lelkes megnyitója következett most, majd pedig a dalegyesület zendített rá, hogy: Kossuth Lajos azt izente . . .

Most *Kosztika* Mihály hírlapíró mondta el ünnepi beszédét, mely virágos költői nyelven megírott himnusza volt a mai napnak. A beszéd, melynek számos passzusa után tombolva hangzott fel az éljen és a taps, a következő:

Mért örül a kis pacsirta a kelő nap sugárának? Piros hajnal szellőjétől dalos kedve miért támad? Miért lángol úgy az arcunk, s lüktet vérünk oly pezsegve? Valahányszor szól a nóta:

— Kossuth Lajos azt üzente!

Elmondjam-e? Hisz tudjátok! Ó volt az a piros hajnal s mi vagyunk a kis pacsirta, mely köszönti büszke dallal. Ma száz éve pirkadott föl s nem lesz soha naplemente, mert örökké el a nóta:

— Kossuth Lajos azt üzente . . .

Itt reszket még a levegőben az imává magasztosult, a félistenek hős korszakában, a mártíromságot szenvedett óriások titán harcának vergődő küzdelme között született dal utolsó akkordja. Égnek még arcunkon a multba vissza szárnyaló emlékezés borujától támadt túzrózsák, de az orvul kiöntött vérrrel itatott hazai földből kisarjadt szabadságnak felettünk lebegő lehelle szikrázó fénybe borítja szemünk tekintetét.

Földig boruljunk megalázkodottan, hogy csókkal érintve a hazai föld szentelt, szűz rögét, megtisztult lelkünkkel felemelkedhessünk,

a hatalmasságos égnek sugara fényében élő Istenség ragyogó trón zsámolyához.

Készülök az áldozathoz.

A szívünk mélyeségek mélyében rejlt leg-szentebb hazafiai eszméket, lelkünk minden zigában lakozó, rajongó szabadságszeretetet, a Istenség szent kegyelmébe vetett ősi bizo-dalmunkat teszem a magyára és felgyujtom a magyjaink iránt érzett tisztelet szent lelkesült-ségének tiszta tűzű fáklyájával.

Az áldozati tűz illatos füstje szálljon fel az égig, s a belőle kihangzó zsolozsna adjon hálát a magyarok Istenének, hogy ma száz éve született meg a magyar szabadság megváltó Mesiása: Kossuth Lajos.

Miként ha rózsaszirmok zápora hullna rám, hogy ezt a tizenkét betűből összefont, most már egy eszmét, egy egész világot magába foglaló nevet kimondtam.

Ezernyi eszmény, a szabadság után törekvő vágyakozás ezernyi álma, egy világtörténelmi letűnt korszak tündérfényben világító dicsősége és egy jobb jövő vágyva-vágyott reményébe vetett hit sugárzik felénk e névből.

Nem krónikát akarok mondani. Hisz az ő nagy jellemének csodálatos varázsa, életet sugárzó lelkének minden megnyilatkozása össze van már forrva egy félszázados múlt minden napjával, minden küzdelmével.

Nem nekem kell mondani, hogy ki volt Kossuth Lajos, hisz a gólyafészkes házak lakóinak szívében éppen úgy be van vésve kiirt-hatatlan jegyekkel az ő tüneményeszerű életé-nek minden tette, magyar fajszeretetének glóriás fényben szikrázva égő lobogása, miként szentek és tisztelték azok a tükörsima, csiszolt márvány házakban.

Csak egyetlen sugarat könyörgök le abból a dicskoszoruból, mely ezüsttel behavazott arcát övezi. Ennek az egyetlen sugárnak a fényével világítok be a szívetekbe, ennek az egyetlen sugárnak perzselő erejével a lelketekben szunnyadó hazafiuil érzet legparányibb zsarátnokát is lánggá szítom, ennek az egyetlen sugárnak acélozó hatalmával sziklakeménynyé dermedtem izmaitokat és kiegészítetek belőletek minden röghöz kötött gondolatot ennek az egyetlen sugárnak varázslatával, hogy feltud-hassanak emelkedni ahhoz az eszményi magaslathoz, ahová a magyar nép százezreinek igaz rajongása emelte Kossuth Lajost.

Mert ő adta vissza az eszmétlen pusztában barangoló magyar nép öntudatát. Az ő káprázatos lelkesülése korbácsolta fel a felső tizezer hangulatát a jobbágyok millióinak kezéről letörni a szolgabilincset. Az ő kardjának acél-pengéje villámlott meg legeléször, mely a leg-ideálisabb szabadságharcba szólította a nemzet fiait. Mert az ő neve egy a szabadságsze-retet fogalmával, egy a magyar függetlenség fenséges gondolatával.

Mind jobban távolodunk a perctől, melyben a monoki bölcső sugármezbe öltözött, mi-nél jobban akarják mesterséges, bujkálva irányított cselekvéssel megtépdetni liliomtiszta-ságu szellem-köntösét: annál hatalmasabb erővel lobog fel az ő dicsőségének olthatatlan tüze, annál magasabbra, nagyobbra nő az égből reánk tekintő, bennünket óvó, bennünket biztató, végnélküli küzdelemre serkentő glóriás alakja.

Glóriás alakja, dicsfényes feje, amelyre egykor reátették az emberi szenvedések tövis-koronáját.

Mert neki, ki millióknak hazát adott, ho-nát elvették és nagy lelkének utolsó lehelletéig bujdosója lett az árulással vérbefojtott szabadságharc nagy tragédiájának.

Eszmének és szóknak csodás mestere, bölcs államférfiu és rajongó szabadsághős nem járta soha büszkébb öntudattal, kísértésekkel telített, rögző utját, mint ő és könyvet fakasztó megdicsőülése soha nagyobb erővel senkit sem emelt oly fenséggel a halhatatlanságba, mint őt, hogy örök hirdetője legyen az egyetlen igaz vallásnak: a szabadság vallásának.

Ez a vallás pedig nem fog kiveszni, míg az ezeréves magyar haza földjét magyar kéztől vezetett ekevas fogja feltörni, míg a délibábos rónán magyar kaszák pengése közben barna-piros arcu lányok mélabus nótája fog hangzani, míg a magyar nép becsületét, erkölcsének tisztaságát meg nem marja az idegen befolyás rozsdája, míg Kossuth Lajos lesz e vallás pró-fétája.

Valami fájdalmas keserűség kezdi haso-

gatni most az agyamat, hogy lelkesültségem-ben talán többet mertem mondani, bizó lelkem talán nagyobbat mert remélni e sokat szenvedett magyar haza jövődjéről. Avatlatlan kézzel nyultam talán belé a letűnt dicsőséges kor-szak fogaskerekébe, hogy ma: Kossuth Lajos születésének századik évforduló) nak nagy ün-nepén kiönthessem megittasult lelkem csodá-latát.

De hallani vélem most is a diadalmasan robogó, az igazság szentjegyében büszkén küzdő csapatok előnyomulását, előttem — a megszi-nesedett levegőben — látni vélem a szabad-ságharc lánglelkű hőseit, amint mosolygó arc-cal dalolva köszöntik a csontkaru vigyorgó po-fáju halált és megjelenik lelki szemeim előtt az a fehér köpönyeges csodaszép arcu szabad-ságisten, a mint kék szemeknek egéből kilvelő villámokkal zuzza agyon a testünkbe harapó ellenséget.

Es akkor kiszáll lelkemből a kételkedés. Te-leszivom keblemet e csataképek mámoros leve-gőjével és harsányan büszke bizalommal kiál-tom, hogy ennek az erdőkoszoruzta édes ma-gyar hazának minden élő fia meghallja:

Nem veszett az ügy, melyért egyszer már kicsavarták diadalmos hőseink kezéből a baj-noki, ezer balált osztó kardot és ha jó majd egyszer újra a boldog óra, mikor a felhők or-main megjelenik Kossuth Lajos apánk ezüst palástos szellem-alakja, s megsuhintotta a hadba hívó veres pallost: mint ezer karu szörnyeteg fog talpra állani a haza minden ma-gyar fia.

Magyar szabadság fényesen világító, ve-zérlő csillaga: Kossuth Lajos köszöntöm emlé-ke! Pihenj békével márvány sirodban! El még fiaidban az ősi virtus! Es itt jég a te szellemed a pástortüzek pislá világánál, szel-lőtől csökdosott rétek virágai fölött a te üzene-ted táplálja a polgárerények erejét és a te visz-szajáró lelked hevíti a kacagányos, selyem da-masztos zászlósok szívét.

Pihenj békével márványsirodban, mert itt az ég csillagsátra alatt fogadjuk evangeliomod aranybetűkkel kivert szózatát:

Ha még egyszer azt üzeni

Mindnyájunknak el kell menni . . .

Ugy áldjon az isten bennünket!

Rákosi Viktor ismert alkalmi „Fohász” át Török Mihály, a tanítóképző negyedik osztály-beli növendéke mondta el értelmesen, áhítatos hangulatot keltve.

Bokor Imre, az aradi színház tagja Kornai István Kossuth ódájának lelkes, gyujtó előadá-sával érdemelte ki a zajos tapsokat.

Miután a dalegyesület Papp Zoltán Kossuth-himnuszt elénekelt, társasvacsora következett, mely hazafias hangulatban sokáig együtt tar-totta a társaságot.

Egyéb ünnepek.

Az aradi állami tanítóképző Eötvös-önkép-zőköre ma délután három órakor az évforduló alkalmából diszgyűlést tartott, a melyet Pókász Imre tanár vezetett, a melyen részt vett az in-tézet tanári kara.

A hazafias ünnepnek ez volt a sorrendje: Védnöki megnyitó: Elmondta Pókász Imre tanár. Kossuth-induló. Előadta az önképzőkör zenekara. Rákosi Viktor Fohász: Szavalt a Pókász Mihály, IV. év. növendék. Ünnepre fel! (Melodráma) Szövegét írta Deák Rezső, IV. éves, zenéjét szerezte Véber János IV. éves növendék. Szavaltak: Hoffenprádl Ferenc III. éves és Véber, a zenéjét szerző. Emlék-beszéd: Mon-dotta Vogel Emil, IV. éves növendék az önképző elnöke. Ima: (Erkel F.) Énekelte az énekkar. Hangulatok: (Hazafias értekezés) Irta és felolvasta Deák Dezső, a bíráló bizottság el-nöke. Kossuth. (Hollósy S.-től) Szavalt Kovács F. IV. éves növendék. Védnöki bezáró, tartotta Pókász Imre tanár. Kossuth Lajos azt üzenté. Énekeltek az ének- és zenekar kíséretével a jelenvöltek.

Az Aradi Kereskedők Köre tagjai a polgár-ság ünnepe után a Kör helyiségében gyűltek össze, a hol Tedeschi Viktor elnök lelkes be-széd kíséretében koszorut helyezett Kossuth Lajosnak a kör nagytermében függő arcké-pére. Az éljenzéssel fogadott beszéd után a jelenvöltek elénekelték a Himnuszt.

Hasonló ünnepély foly le az aradi Kossuth Lajos betegsegítő és temetkezési egyesület helyi-ségében, a hol a megkoszorozott Kossuth-arc-kép előtt Fekete Jakab alelnök tartott lelkesítő beszédet.

Az aradi székelly-otthon, mely a hazafias cselekedetekben mindig élül jár, a mai ünnepi alkalmat lelkes örömmel használta fel arra, hogy Kossuth Lajos emlékének áldozzon. Ma este a Vass-venpéglőben ünnepélyt rendezett, mely méltóan csatlakozott a mai nap esemé-nyeihez.

Mikor a szépszámu közönség egybegyűlt, Bedő Arpád dr. érzésteli, lelkes előadással ol-vasta fel Rákosi Viktor „Fohász”-át, melyet állva hallgattak végig. Mikor az ima véget ért, a közönség, a hölgyekkel együtt elénekelt a Himnuszt cigányzene kísérettel.

Erre társasvacsora következett, mely alatt Benkő Gyula elnök üdvözölte szép szavakban a megjelenteket. Kovács Ferenc tanító, Uray Sán-dor ev. ref. lelkész, Szilvássy László dr. ügy-véd, és Bedő Arpád dr. mondtak lelkes beszé-deket a mai nagy alkalomról.

Tíz órakor Szilvássy László dr. vezetése alatt öttagu küldöttség ment a Jópásztor ven-déglőbe, hogy az ünneplő Kossuth-asztaltársasá-got üdvözölje. A küldöttség szónoka Szilvássy László dr. volt, kinek beszédére Nagy Kálmán mondott köszönetet.

A kiküldöttek visszatérte után tánc követ-kezett s a lelkes, hazafias hangulatot vig mu-latás váltotta fel.

Makó ünnepe.

Makó városa nagy lelkesüléssel ünnepelte Kossuth születésének évszázados évfordulóját.

Reggel 8 órakor mindkét református tem-plom és az evangélikus templomban hálaadó imák hangzottak el, a róm. kath. templomban pedig Kristóffy János apátkanonok fényes se-gédlettel celebrálta az ünnepi misét, amelyen Meskó Sándor dr. főispán is megjelent. Az iz-raelita templomban kilenc órakor kezdődött az ünnepi istentisztelet. Kecskeméti Armin dr. fő-rabbi magas szárnyalásu beszédben fejtegette, a mai nagy nap jelentőségét.

A hivatalos istentisztelet fél tíz órakor a ág. ev. templomban vette kezdetét. Zászlók alatt vonultak fel az istentiszteletre az öreg honvédek, utánuk a testületek.

Az ünnepi beszédet, a melyet ima előzött meg, Nagy Károly újvárosi lelkész tartotta. Hatalmas, megindító beszédben méltatta a nagy Kossuth érdemeit s a mai nap jelentőségét.

A mély hatást keltő beszéd után a makói dalárda a Himnuszt énekelte.

A város diszközgyűlését háromnegyed 11 órakor nyitotta meg Bakos Ferenc főjegyző h. polgármester rövid, lelkes beszéddel. A mi ünnepünket — ugymond — a közönség haza-fiassága teszi fényessé, amely e napon ily nagy számmal jelent meg ünnepre.

Gróf Gyula hatásosan fejtette ki, hogy kije volt a magyar nemzetnek Kossuth Lajos s mint kell őt minden alkalommal egy szívvel és lélekkel ünnepelni a magyar haza minden lakó-jának. A szép beszédet jegyzőkönyvben örökítik meg. Délben az agg honvédeket a város meg-vendégelte.

Az ünnepek délután 4 órakor folyta-tódtak a főgimnázium előtti téren.

Az ünnepélyt itt az egyesült cigányzene-karok nyitották meg, mely után a makói da-lárda a Kossuth-himnuszt énekelte. Nagy halás mellett beszélt ezután Molnár Albert főgimná-ziumi tanár. Nagy Károly lelkész Kossuth La-jos emléke című költeményét szavalt nagy ha-tással. A dalárda a „Szózat”-ot énekelte s utána Ormos Ede dr. ügyvéd méltatta Kossuth Lajos nagy érdemét. Példányképpül állította a sorsuk-kal elégedetlen munkás nép elé, hogy az ő nyom-dokán haladjanak, az ő magasztos elveinek szem előtt tartásával küzdjenek a maguk, de az ország jólétéért is. A főgimnázium egyik VIII. osztályu növendéke, Silberberg Izidor Ab-rányi „Kossuth” című költeményét, Bereckzy László ref. segédlelkész Rákosi Kossuth fohászát szavalt.

Este hét órakor kezdődött az impozáns kivilágítás, majd a városháza nagyterméken pedig banketre gyűlt össze a város színe java, s az ünnepi szónoklatokat Bakos Ferenc fő-jegyző, Nagy Károly református és Draskóczy Ede evangélikus lelkészek mondják.

SZINHÁZ ÉS IRODALOM.

* Az intendáns fölmentése. A király elfogadta gróf *Keglevich* Istvánnak az intendánsi állásról való lemondását. A királyi elhatározás, mint a *B. N.* biztos forrásból értesül, ma érkezett a belügyminiszteriumba s a legközelebbi napokban a hivatalos lapban is megjelenik az intendáns fölmentése, érdemeinek legfelsőbb elismerésével.

* A bérlőkhöz a következő felhívást intézi az aradi színház pénztárosa: A régi bérlők joga ma déiben járt le. Kérem szíves intézkedésüket a bérlet megújítására. *Gonda László.*

Az aradi árvaház neveltjei.

Arad, szeptember 19.

A „Függetlenség” helyi lap 24. számában egy sajtószertű közlemény jelent meg, mely az árvaház „gondnok”-ának a nevelés körüli ténykedéseiben képtelenebbnél-képtelenebb” figyelmetlenségeket tulajdonít, sőt holmi egyebeket is érint úgy a sorok között. Mindezekre bőven lehetne válaszolni, de amennyiben az egész közleményből az árvaházi dolgok, tények, helyzetek és körülmények felől a t. cikkíró meglepő tájékozatlansága világlik ki, nem lehet rossz néven venni, sem polemiába bocsátkozni.

Mégis a közönség azon részének kedvéért, mely még nem ismeri az árvaház beléletét, a körülményeket stb., hogy téves fogalmakat ne szerezzen magának említett s más hasonló tájékoztatlan értesülésekből, vagyis az igazság megismerése végett meg kell jegyezmem a következőket:

A Kossuth-utcai honvéd laktanyának szomszédjai vagyunk, ez igaz, de az árvaházban ennek megnyitása óta az árvák olyképen vannak elhelyezve, hogy a kaszárnya felőli lakosztályokban az igazgató, gondnok s tanító lakásai, a tanácsterem, iroda, a ruharaktár és és csakis a fiúk hálószobái vannak. Az épület ellenkező, tehát a *Wesselényi*-utcára nező részében vannak a leányok, azok is mintegy másfél év óta, csakis a földszinten, de volnának bár az emeleten, akkor sem láthatnának át még Röntgen sugarakkal sem a kaszárnya felé a közbeeső hatalmas épülettömb miatt.

Másodsorban nevezett alkalommal és időben, midőn azon említett katonai leszerelés történt (mely mellesleg mondva a levételéig épen nem ment) az intézetben épen a szokásos fővizsgálat volt, a mikor az igazgató, nevelők és gyermekek együtt vannak, tehát ez is kizárja, hogy akkor az ablakoknál állhattak volna.

Harmadszor kijelenthetem, hogy a honvéd laktanyára, mint szomszédságunkra, dicsérlet legyen mondva, még sohasem volt okom panaszkodni, már azért sem, mert mi ottan soha semmi hasonlót, mit nevezett közlemény mond, sem más illetlenséget, vagy az erkölcsös nevelést veszélyeztető dolgot nem láttunk, sem nem tapasztaltunk. Ellenkezőleg épen „a komoly életre” intő és igen hathatós jó példát mutatjuk fiu-növendékeinknek az ottani rendet, tisztaságot, munkát és jó fegyelmet, a felebbvalók iránti köteles engedelmességet, tiszteletet, pontosságot, mint a későbbi életükre szükséges utavalókat.

A mi az intézet által kihelyezett leányokat illeti, még egy sem szökött el és jelenleg is helyükön vannak, de ezekről beszélni még korai is volna, mert mindössze egy pár év alatt még a mi árvaházunk sem művelhetett csodákat e téren. Ha talán ezután valamelyik el is szökik, a kire már azt mondhatjuk idővel, hogy mi neveltük, még akkor sem dobhat követ reánk senki, mert elszöktek s lettek könnyelműek máshol nevelt árvák is, eddig is, ezután is, de

megesik és meg fog esni most is, ezután is igen jó családbeli, gondos és figyelmes szülők neveltjeivel is.

Az árvaházbeliek közül éppen nem csoda, hiszen kérem tessék csak a rendőrségen az árvaházba helyezettek előéletéről, volt családjukról s a legtöbbnek is jelenleg élő hozzátartozóiról tudakozódní.

Szó van továbbá a közleményben még valami „azt mondják”-ról. Erre nézve is nem egy, hanem Arad előkelő hölgyeinek jó nagy részére hivatkozhatom, hogy mikor még az én kezemben volt a felügyeletes urnók meghívása, nemcsak a választmány tagjait, hanem városunk összes urinóit hetenkint meghívtam és elvezettem vagy eljárhattak ők maguk is az intézetben mindent megtekinteni. Sőt elmondhatom, hogy az aradi árvaház az egyetlen az országban s azon túl is, hova bármikor, bárkinek be lehet lépnie és mindent végig néznie, mivel nálunk reggel 5 órától este 9 óráig soha sincs csukott ajtó, mint máshol ily intézetknél.

Tehát csak ennyit egyszer s mindenkorra. A ki megakar győződni, ne sajnálja a fáradságot. Engem első sorban megnyugtat saját lelkismeretem és azon tiszta öntudat, hogy mióta Arad város tek. törvényhatóságának egyhangu bizalma e szép de annál terhesebb állásra emelt, e naptól életem minden percét, testi és lelki teljes erőmet e nemes feladatomban minél helyesebb és jobb megoldásra szenteltem.

Megjegyzem még, hogy ambícióval indultam meg már előre is tövisesnek ígérkező pályámon, de nem voltam s nem vagyok oly hű, hogy azt gondoltam volna vagy talán azt remélném, hogy én lennék az az egyetlen árvanevelő, a kinek valaha mindenki részéről az elismerés babérjai jutnának.

Balázs Ferencz,
árvaház-igazgató.

A Kossuth-mauzoleum alapkövetétele.

(A főváros Kossuth-ünnepé.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, szeptember 19.

A főváros Kossuth-ünnepének, a mely fényben, lelkesedésben egyaránt nagyszerű volt, kiemelkedő része volt az aktus, a mely a kerepesi-temetőben, az ország képviselőinek, kiküldötteinek jelenlétében folyt le: a *Kossuth-mauzoleum alapkövetétele.*

Az aktus délelőtt folyt le, óriási közönség jelenlétében. Az ünneplő közönség élén *Halmos János*, a székesfőváros polgármestere nagyhatású beszédet mondott. Utána *Rényi József*, a főváros főjegyzője, olvasta fel az alapkövetételek, s a mauzoleum-ügy történetét felölelő okmány szövegét.

Ezután a nagy kőkövét csigával leeresztették a sirbolt fölé. Előbb betették az összes, ma megjelent fővárosi lapokat, és az összes forgalomban levő mai arany és ezüst pénzeket.

A hatalmas sziklakövön ez a fölirat van:

Kossuth Lajos
1802—1902.

Délután kezdődött a díszmenet kivonulása a temetőbe; elől a negyvennyolcas honvédek, azután az egyetemi ifjak, a küldöttségek s a közönségnek beláthatatlan hosszú sora.

A temetőben, Kossuth sirja fölött *Polanyi Géza* volt országgyűlési képviselő,

Lakatos Miklós, és még mások tartottak beszédeket.

Majd elhelyezték a szoborra a koszorukat, a melyek száma meghaladja a félezret; közötté van Arad város koszorúja, a melyet *Simay István* helyezett el, továbbá *Aradvármegye* és az aradi ügyvédi kamara koszorúja.

A temető ünnepe öt óra után ért véget. A délelőtti ünnepségek között nevezetesebb volt Pestmegye diszközgyűlése, a melyen *Beniczky Ferenc* főispán elnökölt.

Ott voltak az összes vármegyei tisztviselők. Az ünnepi beszédet *Fazekas Béla* megyei főjegyző tartotta. Hosszu beszédben méltatta, hogy micsoda nagy jelentősége van e napnak. Indítványára a közgyűlés Kossuth érdemeit jegyzőkönyvbe iktatta.

A budapesti ügyvédi kamara diszközgyűlést tartott, a melyen *Szivák Imre* országgyűlési képviselő tartotta az ünnepi beszédet.

Este fátylas menet is volt, majd az egyetemi ifjuság a Múzeum-köruton szerenád adott *Ruttkayné-Kossuth Lujzának*. Az esti tüntetések a legnagyobb rendben folytak le.

A belga királyné meghalt.

(József főherceg gyász.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, szeptember 19.

A magyar uralkodó házban is gyászt jelent a halálhír, a melyet Brüsszélből távizatoznak. A belgák királynője, *József főherceg* nővére, több heti szenvedés után meghalt.

A *Pester Lloyd*nak táviratozzák Brüsszélből, hogy *Henriette* belga királynő ma este, hosszas betegség után meghalt.

Henriette királynő *II. Lipót* belga királynak neje, *József* főherceg atyjának, a magyar nádornak leánya volt. 1836-ban született és 1853. aug. 22-én ment nőül *Lipóthoz*, a ki az időben *Brabant hercege* volt. Férje 1865. december 10-én *I. Lipót* császár halála után került a trónra. 1870. decemberében ünnepelte férje és vele együtt *Henriette* királyné uralkodásuk huszonöt éves évfordulóját.

Leányai közül *Stefánia* hercegnőt *Rudolf* trónörökös vette el. A királynét nagy szomorúságba döntötte vejének tragikus halála. Majd, a mikor *Stefánia* kijelentette, hogy újra férjhez megy, s *Lónyay Elemér* gróf neje lesz, a királynő minden áron ellene volt ennek a házasságnak, s midőn *Stefánia* csakugyan *Lónyay Elemér* lett, a királynő megszakított minden értekezést vele. Másik leányát: *Lujza hercegnőt* szintén regényes sors érte: nőül ment *Fülöp* szász-köburgi herceghez, azután szerelmi viszonyt szőtt a nemrég szabaddá lett *Mattasich-Keglevich* főhadnaggyal, s e miatt a hercegnőt gyógyintézetbe vitték.

Ezek a regények nagyon megkeserítették a királynő életét. Ehhez járult, hogy fiugyermeke nem volt: egyetlen fia *Lipót* herceg még tíz éves korában meghalt. Leányaiban nem volt sok öröme, s így a betegség a szomorúság által megtört királynőt hamar sirba döntötte.

Magyarország részvételt tekint a brüsszeli ravatal felé, a hol *József nádor* lánya, *József főhercegnek* nővére és néhai *Rudolf trónörökös* anyósa fekszik kiterítve.

SPORT.

+ A Meteor aradi kerékpár-klub holnap, szombat este sürgős egyleti ügyek elintézésé miatt fontos értekezletet tart.

Az új-aradi esperes a Kossuth-ünnep ellen.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 19.

Mig Arad városa impozáns módon adott kifejezést lelkesedésének a mai ünnepnapon, a szomszédos Új-Aradról rideg hazafiatlanság hírét vesszük. Egy egyházi férfi, *Kristofcsák Gyula* római katolikus esperes-plébános keltette ezt a disszonáns hangulatot.

Az új-aradi tanítók elhatározták, hogy a mai nap alkalmából iskolai ünnepélyt rendeznek, s a tanuló ifjúságot elviszik a templomba, hogy a hittel együtt hazafias érzésben is gyarapodjanak a fiatal szívek. Felkeresték e célból *Kristofcsák Gyula* esperes-plébánost s kérték, tartson istentiszteletet a tanulók részére. Az esperes a lelkes tanítók kérelmét nem volt hajlandó teljesíteni s ezt ridegen ki is jelentette.

Ez azonban még csupán az enyhébb része a dolognak. *Kristofcsák*, ki az új-aradi iskola-
szék elnöke, egyben megtagadta az ifjúság részére az iskolai szünnapot is.

A tanítókat kellemetlenül érintette az esperes viselkedése, de azért nem térítették el magukat hazafias szándékuk keresztülvitelétől. A gyermekeket kénytelenek voltak iskolába rendelni. Az iskolát azonban a nétköznapiól kiemelték. Az órarend mára nem volt érvényes, a rendes tantárgyak helyét ünneplés foglalta el: az ifjúságnak az ünnep jelentőségéről tartottak beszédet. Kilenc órákor pedig haza bocsátották a tanulókat.

E németajku községben megbecsülhetetlen a tanítók buzgalma, mely az idegen nyelvet beszélő ifjúságot megtanítja a magyar nyelvre és érzésre, s joggal kelthet megütközést az esperes eme viselkedése, mely nagyon kéri a mai nap ünnepi színezetéből.

HIREK.

A világ sajtója

a Kossuth-évfordulóról.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, szeptember 19.

Kossuth Lajos világtörténelmi jelentősége ma megnyilatkozik nemcsak a magyar lapok ünnepi cikkeiben, hanem a külföld sajtójában is, a melynek nevezetesebb lapjai a százéves forduló alkalmából elismerően méltatják az ő működését.

A mint lapunknak táviratozzák, a külföldi világlapok mai számában a legnagyobb bámulat és elismerés hangján emlékeznek meg Kossuth Lajosról, a nagy magyar államférfiuról.

A londoni *Daily News* hosszabb cikkben „méltatja Kossuth életfolyását és ékes szavakkal emeli ki nagy tulajdonságait, a melyeknek színaranyában alig volt ötvény s a melyeket aljasság nem mocsokolt be.

A *Times* bámulattal ír Kossuth Lajosról, mint önfeláldozó hazafiról és fényes szónokról, rámutatva egyúttal Kossuth politikájának hibáira. Azután azt mondja: A magyar nemzet, a világ legfigyelemreméltóbb nemzeteinek egyike, ma nemzeti hőisének századik születésnapját ünnepli. A politikai bölcsesség, a mely a magyar nemzetet jellemzi, az emléknapot kivette

a pártszempont alól és olyan jelleget adott neki, hogy minden magyar szíve egyesül ezen az ünnepen.

A bécsi lapok hosszabb cikkeket szentelnek Kossuth emlékének.

A *Neue Freie Presse* budapesti levelezőjének, *Singer Vilmosnak* tollából hosszabb méltatást közöl Kossuth pályafutásáról: Kossuth Lajos — mondja — hazájában ma is még olyan nemzeti és politikai fogalom, a melynek oltárokát emelnek. Ezen oltár égő lángjánál a hatalomnak több birtokosa perzselte meg szárnyait, vagy égette meg az ujját. Ezután Kossuth történelmi jelentőségét méltatja; ő a tizenkilencedik század irányeszméit a magyar alkotmányba vetette el és utolsó lehelleiteig a függetlenség ideáljáért harcolt.

— Az új képviselőház megnyitása. Fővárosi tudósítónk táviratozza: Az új képviselőháznak október 8-án leendő megnyitása tárgyában különböző verziók keringtek a lapokban. E tekintetben illetékes helyről a valódi tényállást a következőkben jelentik: Tanácskozások folytak *Szell Kálmán* miniszterelnök és *Apponyi Albert* gróf képviselőházi elnök között a képviselőháznak mily módon leendő megnyitása iránt. Mindkét államférfiu abban a véleményben volt, hogy az új parlament ünnepélyes megnyitása már megtörtént az ezredéves ünnepély történelmi nevezetességű ülésén és így külön megnyitó ünnepségnek ezuttal helye nem volna. Ennek következtében mindjárt az első ülés rendes formák között fog végbemenni, legfeljebb *Apponyi* fog rövid megnyitó beszédében a Ház ottani tanácskozásának megkezdése alkalmából ennek jelentőségére utalni. Tervben van azonban ünnepséget rendezni a *sárkó letételénél*, a mi csak novemberben, tehát akkor fog megtörténni, a mikor már a főrendiház is megkezdte ülésait és így a zárkó-letétel ünnepélyen az országgyűlés mindkét háza foglalni fog.

— Arad a ceglédi ünnepen. Cegléd városa csütörtökön leplezte le nagy ünnepségek között a város főterén felállított Kossuth-szobrot. A szoborra Aradváros részéről *Nagy Sándor* dr. ügyvéd, törvényhatósági bizottsági tag helyezte koszorút, aki a szoboravatást követő ünnepi banketen szónoki erejű pohárköszöntőben adott kifejezést Arad elismerésének a derek ceglédiek iránt.

— Merénylet a magyar zászló ellen. A főváros ünnepi hangulatát durva merénylet zavarta meg. Mint tudósítónk sürgönyzi, *Klupati* Henrik tűzéraltiszt a Hungária-köruton lévő kaszinó homlokzatáról letépte a magyar zászlót. A lobogót magával vitte a kaszárnnyába. Rendőrök mentek utána, hogy elvegyék tőle, de nem adta, míg végül, a kaszárnnyá-parancsnok erélyes közbelépésére, átszolgáltatta a lobogót. A rendőrség még elfogta *Szilvai* Károly szakaszvezetőt, ki az ügyben részt vett. Klupatit azonnal letartóztatták.

— Halálozás. *Farkas* István aradi Máv. főraktárnok tegnap délután négy órákor, 58 éves korában meghalt. Holnap, szombaton délután fél ötkor temetik a megyei kórházból.

— Pap és lapszerkesztő páro. *Domsa* Vazul gör. kel. román lelkész még a múlt évben feljelentette *Russu Síríanu* Jánost, az aradi román ujság szerkesztőjét, mert azt írta róla, hogy *Domsa* beteget szimulált, hogy saját fiát, mint kisegítőt maga mellé káplánnak vétesse fel. A nagyváradi kir. ügyészség a feljelentést leküldte az aradi törvényszékhez, azzal a megjegyzéssel, hogy a pap nem köztisztviselő s így az ügy tárgyalására a törvényszék illetékes. A törvényszék a napokban tüzi ki a tárgyalás napját.

— Négy milliós sikkasztás Bécsben. Bécs-ből táviratozzák: A *Länderbank* pénztáraiban és hivatalaiban folytatott revízió kiderítette, hogy a megszökött *Jellinek* Odön főpénztáros *négymillióhatszáz ezer koronát sikkasztott el*. A bank igazgatósága *Jellinek* lakásán lefoglalta az összes értékeket. A bécsi tőzsdén ma a sikkasztás hírére *tizenöt koronával hanyatlottak* a *Länderbank* részvényei. Az igazgatóságnak eddig sejtelve sincs, hogy mikép juthatott *Jellinek* ily óriási összeg birtokába. *Jellinek* tartózkodási helyéről eddig nem tudnak biztos adatot. A távirat, a melyet nevének tegnap *Greifenstein*-ből küldött, az egyetlen adat a rendőrség kezében. Az utóbbi időben *Jellinek*nek óriási összegű börzevesztései voltak. Itt az a hír terjedt el, hogy *Jellinek öngyilkos lett*.

Tulln-ból jelenti egy távirat: A Duna partjain megtalálták *Jellinek* Odön kézi táskáját, felső kabátját és cilinderét. A bécsi rendőrség azt hiszi, hogy ezt *Jellinek félrevezetés céljából* tette oda, azt akarva elhíttetni, hogy öngyilkos lett és hogy ennek révén szökését takargathassa.

— Az önkéntesek tisztvi vizsgái. Szakadalanul folynak a nagyváradi Zöldfa nagytermében a közös önkéntesek tisztvi vizsgái. Tegnap fejezték be az összes vizsgázókkal, a 38., 37., 39, 46. és 101. ezrednek egyévi önkénteseivel a vizsgák írásbeli részét. Ma kezdtek meg a fontosabb részét a vizsgáknak, az elméleti, szóbeli és a gyakorlati vizsgákat. Legelőször az aradi 33-akat cenzálja a vizsga bizottsága, mely *Sclemüller* tábornok elnöklése alatt az előadó tanárokból áll.

— Egy ügyvéd letartóztatása. A nagyváradi törvényszék második büntető tanácsa szenzációs határozatot hozott ma egy ismert bűnpörben, melynek szomorú hírre vergődött szereplője *Fényes Géza* berettyóújfalui ügyvéd. A törvényszék, mint megirtuk, nemrégiben kénytelen volt elrendelni *Fényes Géza* elővezetését. Az egykor jobb napokat látott ügyvéd a sikkasztás bűnébe esett, s a bűnpörben többször kitűzött főtárgyalásra nem jelent meg. Végre elővezették, majd vizsgálati fogságba helyezték, a kir. tábla azonban a vádtanács határozatát feloldva, szabadon bocsátotta. Azóta folyt az ominozus pör, s mára újból kitűzték a főtárgyalást *Fassie* elnök tanácsa elé. Mint-hogy a vádlott ügyvéd ma sem jelent meg, s mivel hasonló elmaradásával 600 korona költséget okozott a kincstárnak, *Lázár Márton* kir. alügyész indítványára a bíróság elrendelte *Fényes Géza letartóztatását* és vizsgálati fogságba helyezését.

— Többet ér egy ifju pásztor... Offenbach muzsikája illusztrálhatja csak a kinos-komikus szerelmi históriákat, melyek immár nemcsak az operetszínpadon, hanem az életben is megessnek, mindig mulatságára a távol szemlélőnek, bossúságára a közlelő érdekeltnek. Most Oroszországból érkezik a híre egy ilyen különös házasságnak. Egy roppant gazdag özvegy grófnő, aki a legelőkelőbb lengyel arisztokrata családok egyikéből származik, férjhez ment egy egészen ifju parasztleányhoz, aki eddigelé a grófnő kiterjedt birtokainak valamelyikén őrizte a birkákat. A grófnő csekély harminc esztendővel idősebb, mint új férje, akit egyszeriben gazdaggá és irigyeltté tett a szerelem istenkéjének szeszélye. Az a bizonyos „kínos feltűnés” és megbotránkozás, melyet a különös frigy a grófnő előkelő rokonsága körében keltett, cseppet sem észlelte a szerelemre gyuladt öreg arisztokrata hölgyet. Kezével együtt minden vagyonát is az ifju pásztornak juttatta, nem törődve rokonságával, mely érthető ellenszenvvel kísérte ezt a frigyot. Az öreg grófnő azonban bizonyosan igen jól érzi magát ifju férje oldalán. Hogy ez meddig fog örvelezni az új állapotnak, az persze kérdéses.

NAPIREND.

Szeptember 20. Szombat. Róm. kath. naptár: Euszták. — Protestáns naptár: Euszták. — Izraelita naptár: Sabbat, Ki Thowa. — Görög-keleti naptár (szeptember 7.): Szocint. — A nap kél 5 óra 29 perckor, nyugszik 5 óra 45 perckor. — A hold kél 7 óra 7 perckor, nyugszik 8 óra 25 perckor.

Kölcsey-könyvtár. Nyitva van hétfőn, szerdán és szombaton délelőtt 11 $\frac{1}{2}$ —12 $\frac{1}{2}$ óráig; kedden, csütörtökön és pénteken délután 1 $\frac{1}{2}$ —2 $\frac{1}{2}$ óráig; vasárnap és ünnepnapokon zárva. Helyiség: Erekye-muzeum helyisége mellett ülésterem.

Időjárás. A központi meteorológiai-intézetnek Aradra küldött táviratai szerint a mai napra a következő időjárás várható: Változó, szeles, hűvösebb, helyenként elvélve csapadék.

Szeptember 20. Az aradi Kölcsey-egyesület választmányi ülése. — A Meteor kerékpár-klub értekezlete.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

A tőzsde a mai nemzeti ünnep miatt zárva.

Aradi heti gabnavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 19.

Országos nagy nemzeti ünnepünk miatt bár tegnap volt a hetivásár, vidékünk sok ajku gazdanépe közül számosan hozták gabnájukat ma eladásra.

Ritkán láttunk olyan élénk forgalmat gabonaterünkön, mint tegnap, hol mintegy 8000 métermázsza buza került forgalomba. Rozs, árpa, zab behozatal szintén mintegy 1500 métermázsát. Ami legjobb jele annak, hogy a cséplést befejezték és árak alakulásával kezd a gazda kibékülni, noha féltékenyen őrzi terményének nagyobb részét jobb időre.

A mai gabona forgalom mintegy 8—900 métermázsára tehető.

Mai árak: Az árak 50 kilogramm súlyegységet véve alapszámításnak, korona értékben:

Uj-buza I-ső minőségű 6.50—6.70.

Uj-buza közép 6.20—6.30.

Tengeri névleges jegyzés 5.20—5.30.

Uj-rozs 5.20—5.30.

Uj-árpa 4.60—4.80.

Uj-zab 5.20—5.30.

Az irányzat tartós.

— **Fizetéskeptelenségek.** A bécsi Creditoren-Vereia a következő fizetéskeptelenségekről tesz jelentést: Deutsch Sándor, Boglár. — Hoffmann Bernát, Nyitra. — Schwarcz Adolf, Cegléd. — Guhics Pavao, Varazsd. — Kohn Sándor, Pácsa. — Klein Lipót, Vág-Beszterce. — Léderer Mór, Ujvidék. — Schwarcz Adolf, Deés. — Jáger Emil, Herkulesfürdő.

CSARNOK.

Jegyzetek

az aradi vár ostromáról.

Ira: Galsai Kovács Ernő,

1848—49. honvédtörvény.

(Folytatás.)

Készüldés Arad-vár ostromához.

Miután a várban sem elegendő katonaság, sem elég ágyu nem volt, a külső védműveket, a ravelin és lunetteket védelem nélkül hagyták, és csak a vár belső bástyáit helyezték védelmi állapotba, a melyeken álltak a sánckosarak és az ágyuk.

Ennélfogva ha este a várkapukat elzárták, és zivataros éj volt, a vár külső erődítményeibe bele lehetett hatolni, a nélkül, hogy a főbástyán álló őrszemek azt észrevehették volna.

Miután a várbeli katonaság lelkesedve nem volt a kedvők ellenére voltak a várban, és ha módjukban volt, onnan el is szöktek, az éjjeli szolgálatot is a vár bástyáin lehetőleg hanyagul teljesítették.

Igy azután a vakmerő Máriássy éjnek idején, őrzőjüket vevén maga mellé, többször észrevétlenül megjárta a vár külső erődítményeit, sőt a békési önkéntesek egész a várkapuig is mentek, s arra krótával ráirták: hogy tisztelik Berger várparancsnokot.

Ezen körülményre alapította Máriássy a várnak éjnek idején megtámadtatását és bevételét.

Ennek folytán ő könnyű deszka hidakat csináltatott, a melyeket egy téli zivataros éjjel, vár alá vitet s azokat az egyik védműtől a másikig felállítva stámasztva, felhatolnak a bástyákra, onnan pedig míg a várórség fegyverhez nyulhat, bejuthatnak a várba.

Tehát az ismert viszonyok között a terv jó volt és biztos sikert is lehetett remélni, ha Máriássynak a bátorsága mellett, meg lett volna a higgadt megfontolási tehetsége, és a vár erődítményeinek szakértő ismerete, s képes lett volna nemcsak bátran előremenni, hanem az esélyeket is számításba venni és azok szerint intézkedni.

Végre december 2-án bekövetkezett egy olyan téli zimankós időjárás, szél és esővel, a mikor Máriássy iónak találta a készüléteket megtenni, melynek folytán december 3-án a hidakat szekerekre felrakatta, hogy azok a jövő éjszakán, a várarkaihoz vitessenek.

Miután ezen az éjelen kellett a hidaknak felrakását eszközölni, elrendelte, hogy az ostromra kijelölt csapatok december 3-án UjAradon kiállítsanak.

Az ostromló csapat a következő volt:

A székely zászlóalj elől, azután a kétszázad debreceni, a kétszázad békési önkéntesek mind jól fegyverkezve, azután a 30-ik honvéd zászlóalj, nagy részben már fegyverrel ellátva. A 30-ik zászlóalj feles legénységéből alakított 58-ik számú honvéd zászlóaljnak, mely még csak kaszákkal volt ellátva, Tóth Endre százados vezénylete alatt, az volt feladata, hogy az adandó jelre a vár alatt Arad felől nagy lármát csapjanak, hogy az által a várbeliek figyelmét erre az oldalra vonják, míg a mieink UjArad felől megmásszák a bástyákat.

A városban maradt a 29-ik honvéd zászlóalj, mely egészen jól volt felruházva, még pedig finomabb posztó ruhákban, miután ezek Aradon lettek kiállítva és itt a városban csak finomabb posztó kelmék voltak találhatóak, a szürke durva köpeny-posztó helyett finomabb feketés posztó köpenyekben, felfegyverkezve, és bornyukkal ellátva, Asztalos Sándor százados vezénylete alatt, továbbá a debreceni lovas nemzetőrök, a csongrádi gyalog mozgó nemzetőrökkel.

Ezen a napon lett tudomásomra adva, hogy én, valamint Ferczel Ferenc és Vojnics Imre gárdapajtásaim, kilettem nevezve a századossá november 16-iki ranggal, mely a hivalos Közlöny 173-ik számában lett közzétéve. Így tehát most már a 3-ik századnak valóságos parancsnokává s nem egészen 2 havi honvédségem után főhadnagyból századossá lettem.

A sereg éjfélfelé kiállított Uj-Aradon, hideg, szeles és esős időben. Vártunk, vártunk, eljött már reggeli 3, 4, 5 óra és semmi. Máriássy személyesen a váralatt csatangolt; míg végre reggeli 6 óra felé, midőn az idő már világosodni is kezdett, ki lett mondva, hogy az előkészületek be nem fejezhetése miatt a vár-ívás ezen alkalommal abban marad, és mehetünk haza.

Az első baklövés megtörtént, s aztán ha a dolog rendben nem volt, miért kellett az embereket egész éjszakán át, szélben és esőben a szabadban állni hagyni; cél nélkül fárasztani, gyötörni. A magyarnak megvolt mostanában is a vitéz karja, de hiányzott az okos vezető! Ez volt ügyünknek mindenhol szomorú jelensége!

Ezen nap délutánján érkezett Aradra egy egészen új segédsapat, két század lengyel önkéntes Visoczky őrnagyuk vezénylete alatt. Mind derék, művelt fiatal emberek voltak. Öltözetük volt: alacsony négyszögletű vörös posztó, fekete bárány prêmes, sapka. Fehér kabát, megyszínű gallér és hajtókával, egysor fehér gombbal; kék pantalon veres sujtással, fekete mellenkeresztű, szurony és töltenytáska szijazattal és gyutacsos puskával.

Amint megtudták, hogy ezen éjén fog a vár ostromlatni, ők sem akartak hátra maradni, hanem részt kívántak venni abban; noha Máriássy az utazási fáradság miatt egyelőre pihentetni akarta őket.

Ők is eljöttek hozzánk harcolni, messze honukból életet és és vért áldozni a magyar nemzetért, azon édes reményben, hogy a mi szabadságunk után következik a lengyel nemzeté!

Ohajtottuk, hogy adná az ég, hogy ezen derék fiúk ne hiában ontsák itt nálunk véruket; — a mi már sajnos, hogy annyiszor úgy történt.

(Folytatása következik.)

NYILTTÉR.*

Ma szombaton a „FEHÉR KERESZT” SZÁLLODA NAGYTERMÉBEN terített asztalok mellett utolsóelőtti nagy

családi nevető-estélyt

tart 10 tagu jeles társulatával, a híres humorisztikus bűvészkomikus és mimikus

Sauersteig Morelli,

a 99 arcu ember, ki fél arcával sir, a másik felével nevet.

A mai műsorból különösen kiemelendő:

A hamis kártya-játékok fölfedezése.

Belépti-díj 1 korona. Karzat-ülshely 60 fillér.

Kezdeté 8 órakor.

1819

Iskolakönyvek szolid bekötését

mérsékelt díjért elvállalja

az Aradi Nyomda Részvénytársaság.

Özv. Farkas Istvánné szül. Magyary Katalin, a maga, valamint Klárika leánya, továbbá az alólírottak és kiterjedt rokonsága nevében is mély fájdalomtól megtört szívvel tudatja, felejtethetlen jó férje, illetve a szeretett atya, testvér, sógor, unokaöccs, nagybátya, rokon és jóbarát

FARKAS ISTVÁN,

máv. főraktárnoknak

1902. évi szeptember hó 18-án d. u. 4 órakor, életének 58-ik s boldog házassága 29-ik évében, rövid szenvedés után az Urban történt gyászos elhunytát.

A boldogultnak földi maradványai szeptember hó 20-án, d. u. 4 $\frac{1}{2}$ órakor fognak Varjassy József utca 1. számú házból (Megyei-kórház) az ev. ref. hitvallás szertartása szerint tartandó ima után a feltámadás reményében elhantoltatni.

Arad, 1902. szeptember hó 19.

Az emlékezet édes anyala virasszon álmai felett!

Farkas János, m. kir. honvédszázados, Farkas Béni és neje, testvérei és sógornéje.	Ifj. Farkas Béni és neje, Farkas János és neje, Farkas István és neje, Farkas Julianna és férje, Farkas Zsófia és férje, Nagy Lászlóné és férje, Tüzkö Kálmán és neje, unokatestvérei.
Özv. Kövér Jánosné szül. Booskor Julianna, nagynénje.	Sebestyén Sándor és neje, Karakas Imre és neje, Árvay Márton és neje, Geröcs Sándor és neje, koma és komaasszonyai.
Kampla István, Kampla Miklós és neje, Csok Károly és családja, Tamásy Imre, legjobb barátjai.	

Magy. kir. államv. üzletv. Aradon.

25954—1902. sz.

Pályázati hirdetmény.**(Talpfák szállítása iránt.)**

A magy. kir. államvasutak aradi üzletvezetőségének 1903. évi január havától ugyanazon évi április hó végéig szállítandó 20000 darab 1-5 m. hosszú 0-18 alsó, 0-18 felső szélességgel és 0-13 m. vastagsággal bíró lehetőleg száraz III. rangú tölgytalpfára van szükség, a melyek szállítására nézve ezennel nyilvános pályázatot hirdetünk.

A szállításra vonatkozó részletes feltételeket magában foglaló ajánlati felhívás, valamint az általános és különleges szállítási feltételek a pályázati határidőig naponta a hivatalos órák alatt valamennyi államvasuti üzletvezetőségél megtekinthetők, illetve szóban levő ajánlati felhívás a magyar királyi államvasutak aradi üzletvezetőségénél megszerezhető.

A pályázati felhívás kiegészítő részét képező általános és különleges szállítási feltételek a magy. kir. államvasutak budapesti nyomtatványtárában szerezhetők meg.

Az ajánlattevő köteles az ajánlott talpa értékének 5%-át, mint bánatpénzt készpénzben, vagy állami letétekre alkalmas értékpapírokban az ajánlat benyújtására kitűzött határidőt megelőző nap déli 12 óráig az alulírott üzletvezetőség gyűjtőpénztárába letenni és a szállítás elnyerése esetén, mint a szállítás biztosítására leteendő óvadékot ezen összeget 10%-ra kiegészíteni.

Az ajánlat ivenként egy koronás magyar királyi okmánybéllyel ellátva az ajánlattevő által keltező (a teljes cím és lakhely kitüntetésével) aláírandó.

A pontosan és olvashatóan kitöltött ajánlat jelen felhívással együtt, mely szintén keltezendő és aláírandó, 60 filléres okmánybéllyel ellátva, lepecsételve ezen külczimmal:

„Ajánlat 25954—902. számhoz.” folyó évi szeptember hó 30-ik napjának déli 12 óráig az aradi üzletvezetőség I. általános osztályának főnökéhez benyújtandó, illetve oda posta útján beküldendő.

Az itt felsorolt feltételektől eltérő ajánlatok, továbbá olyanok, melyekben javítások, vakarások fordulnak elő, nemkülönben melyek nem a kitűzött határidőig érkeznek be, vagy pótlólag, esetleg táviratilag tételnek, végre olyanok, melyekre nézve az előírt bánatpénz le nem tétel, figyelembe vételre nem számíthatnak.

Arad, 1902. évi szeptember hó.

Az üzletvezetőség

(Utánnomát nem díjaztatik.)

Magy. kir. Államvasutak.

127716—902. sz.

Pályázati hirdetmény.

Az alulírott igazgatóság a m. kir. államvasutak részére 1903. évi január hó 1-től 1903. évi december hó végéig lenolaj kenczéből felmerülő szükségletének szállítását, mely egy évre mintegy 3000 métermázsával van előirányozva, biztosítani kívánván, ezennel nyilvános pályázatot hirdet.

A szállításra vonatkozó részletes módozatok, valamennyi hazai kereskedelmi és iparkamaránál megtekinthetők és a magy. kir. államvasutak igazgatósága anyag- és leltárbeszerzési (A III.) szakosztályánál (Budapest, VI. Andrassy ut 73. sz. II. emelet, 47. ajtó sz.) ingyen kaphatók.

A szabályszerűen kiállított, ivenként egy koronás magy. kir. okmánybéllyel ellátott ajánlatok lepecsételve legkésőbb f. évi október hó 7-ikén déli 12 óráig a m. kir. államvasutak anyag- és leltárbeszerzési szakosztályában átadandók, illetőleg posta útján oda küldendők és a boríték ezen külczimmal látandó el:

„Ajánlat lenolaj kencze szállítására 127716—902. számhoz.

Bánatpénzül az ajánlt kencze egy évi értékének 5% a készpénzben vagy állami letétekre alkalmas értékpapírokban legkésőbb 1902. évi október hó 6-án déli 12 óráig a magy. kir. államvasutak budapesti főpénztáránál leteendő.

Bánatpénz nélküli vagy később benyújtott ajánlatok, valamint olyanok, melyek nem pontosan és a részletes módozatok betartása mellett, állítatnak ki, nem vételnek figyelembe.

Budapest, 1902. évi szeptember hóban.

Az igazgatóság.

(Utánnomát nem díjaztatik.)

M. kir. államvasutak.

123583—902. szhoz.

Pályázati hirdetmény.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága a jövő 1903. évben, illetőleg 1905. év végéig szükséges lámpa és lámpás alkatrészek szállításának biztosítását óhajtván, ez iránt nyilvános pályázatot hirdet.

Az ajánlatok legkésőbb f. évi szeptember hó 27-én déli 12 óráig a magy. kir. államvasutak igazgatóságának anyag és leltárbeszerzési szakosztályához betérjesztendők, a bánatpénz pedig f. évi szeptember hó 26-án déli 12 óráig a magy. kir. államvasutak főpénztáránál leteendő.

A pályázatra vonatkozó részletes feltételek, a mennyiségek, ugyancsak a szállítási feltételek a magy. kir. államvasutak anyag és leltárbeszerzési szakosztályának Budapest, Andrassy ut 73. sz.) megtekinthetők.

Budapest, 1902. évi augusztus hóban.

Az igazgatóság.

(Utánnomás nem díjaztatik.)

Magy. kir. Államvasutak.

135548—1902. A. III. szám.

Pályázati hirdetmény.

A magyar kir. államvasutak igazgatósága az 1903. évi január hó 1-től december hó 31-ig, esetleg a következő két évben, tehát az 1905. év végéig évenként szükséges:

3000 métermázsá csepü,
3000 „ juta fonal,
800 „ gyapotfonal,
csapágyakhoz,
1000 kilogramm gyapotfonal kenőbelekhez,

700 kilogramm gyapufonal kenőbelekhez szállítása iránt nyilvános pályázatot hirdet.

Az igazgatóság jogában álland a fenti mennyiségekből 25% erejéig többet, vagy kevesebbet megrendelni.

Ajánlat tehető egyes anyagokra és kisebb mennyiségekre is; egy vagy három évre is.

Az ajánlatok ivenként egy koronás okmánybéllyel ellátva és lepecsételve legkésőbb 1902. évi október hó 15-én déli 12 óráig a magy. kir. államvasutak igazgatósága anyag és leltárbeszerzési szakosztályánál nyújtandók be.

Bánatpénzképen az ajánlott anyag egy évi értékének 5% a legkésőbb 1902. évi október hó 14-én déli 12 óráig a magy. kir. államvasutak budapesti főpénztáránál teendő le.

A szállításra nézve mérvadók és kötelezők a 122291—96. sz. általános szállítási feltételek; a csepü szállítására vonatkozó 40322—92. sz. és a jutafonalak szállítására vonatkozó 94683—92. számú különleges feltételek, valamint a gyapot és gyapju fonalak szállítására vonatkozólag az ajánlati felhívásban foglalt minőségi feltételek.

A pályázat és szállításra vonatkozó egyéb részletes módozatok az ajánlati felhívásban foglaltatnak, mely az igazgatóság anyag- és leltárbeszerzési szakosztályánál, az üzletvezetőségénél, valamint a kereskedelmi és iparkamaránál megtekinthető.

Az anyag- és leltárbeszerzési szakosztály ezen ajánlati felhívást ingyen adja ki, esetleg postán is megküldi.

Budapest, 1902. évi szept. hó.

Az igazgatóság.

(Utánnomás nem díjaztatik.)

A BOHOLTI-FORRÁS

gyógyhatású ásványvizét a nagyérdemű közönségnek figyelmébe ajánljuk.

A Boholti-ásványviz

kitűnő összetételénél fogva nemcsak mint **gyógyviz** igen ajánlható, hanem mint igen kellemes élvezeti viz, szénsavdus tartalmánál fogva **borral** vagy **szörppel** keverve igen kellemes, s mint ilyennek, egy család asztaláról sem szabad hiányoznia. Hatásában fölülmul bármely külföldi ásványvizet, amellet fölötte olcsó.

A Boholti-viz,

melyet az összes aradi orvosok ajánlanak, kapható minden fűszerüzletben.

A Boholti gyógyforrás főraktárosa:

Landau Mór

Arad, Boczkó-utca 9.

Telefon-szám 506.

50 fillérért 50.000 korona.

50 fillérért**50.0000****korona ért. nyerhető a pozsonyi****kiállítási sorsjátékon.****Küzás visszavonhatlanul szeptember 21-én.****Sorsjegyek mindenütt kaphatók.**

Megrendeléseket a pénz beküldése ellenében pontosan eszközöl a

Kiállítási sorsjegy iroda

Budapest, V., Nádor-utca 16.

50 fillérért 50.000 korona.

50 fillérért 50.000 korona.

50 fillérért 50.000 korona.

Felvilágosításokat teljesen ingyen ad a
Kiadóhivatal:
József főherceg-ut 22. szám.
— Telefon szám: 151. —

APRÓ HIRDETÉSEK.

Tudakozódásnál kérjük a hirdetés alatt levő számokra hivatkozni.

Az apró hirdetések előre fizetendők.

Hirdetések felvételnek a
Kiadóhivatalban:
József főherceg-ut 22. szám.
— Telefon szám: 151. —

Szen rovatban minden szó egyszeri beiktatásának ára 4 fillér, vastagabb betűből 8 fillér. — Cselédet kereső vagy cselédnek ajánlkozó apró hirdetés 20 szóig 50 fillér, minden további szó 4 fillér. — Hirdetési levelezőlapok 50—60 fillérért és 1 koronáért kaphatók lapunk elárúsító helyein.

Apró hirdetésekre
szolgáló levelezőlapok kaphatók
Aradon:
Révész Nándor
könyvkereskedésében, Szabadság-ter és Forray-utca
sark.
Ifj. Klein Mór
könyvkereskedésében, Atzél Péter-utca.
Kerpel Izsó
könyvkereskedésében, Andrassy-ter.
Kubina Béláné
papírkereskedésében, Hunyadi-utca.
Keppich Zsigmond
papírkereskedésében, Andrassy-ter.
Ozv. Hammerschlag L.-né
dobánytőzsdéjében, Andrassy-ter.
Lészay Sándor
dobánytőzsdéjében, Andrassy-ter.
Kis tőzsdében
Templom-utca.
Kohn László
Waggongyárban.
Hoffmann József
maszkkereskedésében, Forray-utca.

Panker Viktor
műlakatos, Fácán utca 6 sz. egy
oszlopos borsajtó eladó. Megrende-
lések elfogadtnak, pontosan száll-
littatnak. 1596

Egy jó forgalmu
korcsma-üzlet teljes berendezéssel
eladó. Bővebbet a kiadóhivatalban.
1606.

BUTOR.
Menczer Márton
butorüzlete
Árpád-ter 5. szám

(zsidó-templom-épület) alatt létezik,
hol új és keveset használt butorok leg-
olcsóbb árban kaphatók. Kérem a pontos
címre ügyelni. — Ugyanott

uraságoktól levetett ruhák
legmagasabb árban megvételnek. Kivá-
natra házhöz is megyek. 1563

Telefon 322.
Első rendű hasított
Tölgy
szőlőkarók
6 és 7 láb hosszúságban kaphatók
a legjutányosabb árban a ter-
novai állomáson.
Klein B. Vilmos
Arad Petőfi-utca 1. sz.
A karók kocsiival is elvihetők a
tauczi országot melletti rak-
tárból. 704

Kitünő, csakis jól beérett
Mokra hegyi
Csemege szőlőt
5 kgros kosarakban 1 frt 10
krért házhöz szállít, hetenkint
kétszer
Wolf Jenő,
Csiky Gergely-u. 22. 1630
(Fenti lakásomon átvéve 5 kgr.
1 frtéért kapható.)

Magy. kir. államvasutak igazgatósága.
140861—1902. sz.

Hirdetmény.

Ezennel közhírré tétetik, hogy
a vasuti kocsiokban és az állomási
helyiségekben elhagyott tárgyak,
u. m. bőröndök, táskák kalapok,
ruha- és fehéreművek, botok, nap-
ernyők és esernyők stb. az alább
felsorolt állomásokon árverés alkal-
mával azonnali készpénz fizetés
mellett el fognak adni:

állomáson	1. évi szeptember hó
Kolozsvár	19-én d. u. 2 óra
Miskolcz	25-én d. u. 2 óra
Bpest nyugoti	29-én d. e. 9 óra

Budapest, 1902. szeptember
havában.

Az igazgatóság.

(Utánnomás nem díjazatik.)

MÁRIA-RADNAI GYOMORCSEPPEK.
Gyomorgöres, gyomorfájás, erős gyomorhurut és étvágytalanság ellen biztos szer.
Egy üveg ára 80 fillér.
M.-Radnai vértisztító és fájdalom nélküli hashajtó labdacok.
Egy doboz ára 60 fillér.
M.-radnai lábizzadás elleni kenőcs.
Kipróbált hatása, egy tégely használata elegendő. — Egy tégely ára 1 kor.
Kossuth-féle M.-radnai Gyöngyvirág-Creme.
Ápolja, szépíti és finomítja az arczbőrt, eltávolít májfoltot, szeplőt pattanás-
kat, bőrtrákkákat és az arcznak bájt és üdeseget kölcsönöz.
Kis tégely 1 korona. — Nagy tégely 2 korona.
M.-radnai gyomorerősítő tea.
Egy csomag ára 1 kor. 20 fill.
Mária-radnai hajessentia biztos szer hajhullás és fejkorpa ellen kitünő hajápoló szer.
1 üveg ára 2 korona.
Kitünő közkeveltségnek örvendő Kossuth-féle bajuszpedró.
Egy doboz ára 30 fillér. 421
Kaphatók:
UDVARDI KOSSUTH PÁL
a „Megváltó”-hoz címzett gyógyszerárban M.-Radnán, és az ország minden
nagyobb gyógyszerárban. — Gyógyszerészek részére Aradon Vojtek és Welsz
gyógyárú kereskedőknél.

Hölgyeknek és Uraknak
egyaránt ajánlható az általam készített „Contre Son” kor-
pa elleni fejmosó, mely a legtisztább anyagokból van össze-
állítva.
Hogy az egészségre nem káros anyagokat tartalmaz, igaz-
olja egy budapesti kir. ker. törvényszéki hites vegyész, valamint
a zürichi nemzetközi vegyintézet bizonyítványa.
Ezen fejmosó rendszer használata megszünteti a fejkorpa
képződést, a hajnak selyemszerű finomságot és igen szép
fényt ad.
Nem állítom, hogy hajnövesztő, hanem az által, hogy a
fejbőr tiszta és korpa mentes, a hajhullást enyhíti.
Ezen fejmosó minden esetben a legnagyobb sikerrel lett
használva, mit számtalan egyénnel tudok igazolni.
Kitünő hatásánál fogva számtalan esetben ajánlva lett dr.
Tisch Mór Arad város tb. főorvosa által.
Gyors száradása által a legérzékenyebb fejen is használható.
Egy üveg ára 65 krajczár.
A n. é. közönség becses bizalmát kérve, maradtam
kiváló tisztelettel

TURÓCZY ELEK

fodrász

1735

Arad, Andrassy-ter 18. Salacz-utcai rész.

Aradi nyomdarszévtársaság könyvnyomdája.

Borszivattyuk

3 évi jótállással

(ingyen javítás)

Hőnig Frigyes

harangöntőnél

Rákóczi-utca 28. sz.

Ugyanott

tüzi fecskendők,
kutak és gummi tömlők
gyári áron.

Javítások elfogadtnak.

Magy. kir. államv. üzletv. Szegeden.

28867—1902. II. sz.

Hirdetmény.

A m. kir. államvasutak szegedi
üzletvezetősége nyilvános verseny-
tárgyalást hirdet az orsovai átra-
kodó állomáson létesítendő nyilt
rakodó, áruaktár, gabonarakar és
vámintsi iroda épület építési mun-
kák végrehajtására.

A tervek, költségvetések, szer-
ződési tervezet, az ajánlati minta,
pályázati feltételek Szegeden a
magy. kir. államvasutak üzletve-
zetősége pályafenntartási osztályá-
ban (II. em. 4. sz. ajtó) és az or-
sovai osztálymérnökségnél a hiva-
talos órák alatt betekintheők.

Az ajánlatok legkésőbb folyó
évi október hó 10-én déli 12 óráig
nyújtandók be az alulírott üzlet-
vezetőség titkárságához (I. em. 22.
sz. ajtó.)

Az ajánlatok egy korona, az
ajánlat mellékletei ivenként 80 fillé-
res bélyeggel ellátva és lepecsét-
elve a következő felirattal nyuj-
tandók be: „Ajánlat az orsovai
átrakodó állomás magas építmé-
nyeiről.”

Csak az összes munkákra tett
ajánlatok fognak figyelembe vétetni.

Az ajánlat benyújtását meg-
előző napon, vagyis október 9-én
déli 12 óráig 3000, azaz Három-
ezer korona bántpénz teendő le
a szegedi üzletvezetőség gyűjtő-
pénztáránál (földszint 1. sz.) akár
készpénzbe, akár állami letétekre
alkalmas értékpapirokban.

A bántpénzről szóló letétjegy
az ajánlathoz nem csatolandó.

Az értékpapírok a legutóbb
jegyzett árfolyam szerint számít-
tatnak, de névértéken felül szá-
mitásba nem vétetnek.

Posta útján beküldött ajánlatok
és bántpénzek térti bevénnyel
adandók fel.

Szeged, 1902. évi szeptember
hóban.

Az üzletvezetőség.

(Utánnomás nem díjazatik.)